

OBRANA

Deň
červených
makov

Beh veteránov

Black Hawk
a delostrelci

Rozhovor s biskupom
Františkom Rábekom

Beh na počesť veteránov

Dňa 11. novembra o 11. hodine a 11. minúte odštartoval minister obrany Peter Gajdoš 5. ročník behu na počesť vojnových veteránov v Petržalke-Kopčanoch. Na trať vybehlo najviac pretekárov v histórii. Spomedzi 248 účastníkov bolo 48 žien, 85 vojakov a 163 civilov. Majster sveta a olympijský víťaz v chôdzi npor. Matej Tóth si prišiel zabehať už štvrtý raz. „Včera som síce absolvoval preteky v behu do vrchu, ale beh na počesť vojnových veteránov som si nemohol nechať ujsť,“ povedal nám nrtm. Roman Mikula zo Zásobovacej základne III. Zemianske Kostolány. Podobný názor mali vojaci z posádok od Bratislavy až po Trebišov, študenti akadémie ozbrojených síl aj desiatky civilných športovcov. Minister Gajdoš absolvoval preteky v Kopčanoch tretí raz. Ocenil, že zabehať si prišli aj stredoškólači a rodiny s deťmi. Pretekári boli rozdelení do siedmich kategórií: športovci VŠC Dukla Banská Bystrica, študentky, študenti, ženy, muži, vojačky a vojaci. V cieľi na všetkých čakali guláš a čaj.

Text: Pavol Vitko

Foto: Ivan Kelement

generálporučík
Daniel Zmeko,
náčelník Generálneho
štábu OS SR

Vážení čitatelia,

v čase očakávania vianočných sviatkov a príchodu nového roka zvykneme bilancovať. Zvyčajne s troškou nostalgie, nadhľadu a možno i sentimentu. Vďačíme za to hlboko zakorenenej tradícii týchto významných kresťanských sviatkov. Dovoľte, aby som aj ja v tomto duchu krátko zrekapituloval pre nás vojakov „výcvikový rok 2018“. V priebehu uplynulých dvanástich mesiacov sa udiali významné personálne zmeny v hlavných riadiacich pozíciách bez akéhokoľvek negatívneho vplyvu na fungovanie Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Zvládli sme množstvo domácich i zahraničných cvičení, poskytli sme požadovanú podporu občanom Slovenskej republiky a vzorne sme reprezentovali dobré meno Slovenskej republiky v zahraničných misiách a pracoviskách. S vídinou a príslubom zásadných systémových zmien si absolútna väčšina profesionálnych vojakov, vojačiek i zamestnancov OS SR trpezlivo a statočne plnila každodenné úlohy, ktoré v tomto roku spočívali okrem iného v definovaní požiadaviek na rozvoj našich ozbrojených síl. Kvalitná príprava, ako aj profesionálne odôvodnenie budú podmienkou ich realizácie, ktorých naplnenie prispeje k zvýšeniu úrovne bezpečnosti našej vlasti v dynamicky sa meniacom bezpečnostnom prostredí. Verím, že rok 2019 nám prinesie prvé ovocie tejto práce a že Ozbrojené sily Slovenskej republiky budú úspešne pokračovať v nastúpenej ceste s cieľom byť absolútne pripravení splniť naše čestné poslanie.

NA TITULNEJ STRANE: Trident Juncture 2018 bolo najväčšie cvičenie NATO • Foto: Jere Paldanius, Finnish Defence Forces

4 Deň červených makov

8 Michalovskí delostrelci na Lešti

14 Strážcovia kopcov

16 Rozhovor s vojenským biskupom
Františkom Rábekom

16

18 TÉMA:
Cvičenie Trident Juncture 2018

18

24 Prvý plnokrvník značky MiG

28 Dve črepiny Bernarda Papánka

32 Výboje a ťaženia Svätopluka I.

34 Lúčil sa najstarší slobodník

36 Vojaci pomáhajú
desiatnikovi Kováčovi

36

40 Slovenské verifikačné centrum

44 10 vecí, ktoré by ste mali
vedieť o chrípke

Mesačník Obrana v digitálnej podobe: www.mosr.sk/obrana/

Týždňový súhrn správ eBulletin: www.mosr.sk/ebulletin/

Ďalšie informácie: www.facebook.com/mosr.sk a www.youtube.com/user/MinisterstvoObrany

Distribúcia mesačníka Obrana: obrana@mod.gov.sk

MINISTERSTVO
OBRANY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Ročník XXVI. • č. 12/2018 • Redakčná uzávierka 19. 11. 2018 • Do výroby zadané 23. 11. 2018 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Milošlav ŠČEPKA, tel.: 0960 31 29 48, 0903 820 996, e-mail: miloslav.scepka@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 31 30 72, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktori: Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe, tel.: 0960 33 83 52, 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk, Mgr. Hana KLOBUŠICKÁ, tel.: 0960 31 29 45, 0903 820 193, e-mail: hana.klobusicka@mod.gov.sk • Vedúca vydania: Mgr. Veronika MÁTUŠOVÁ, tel.: 0960 31 17 01, 0903 820 555, e-mail: veronika.matusova@mil.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 31 29 84, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJAČKOVÁ • Grafická úprava: Ing. Otakar HRABÁK • Adresa redakcie: Mesačník OBRANA, MO SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • Tlač: Západoslovenské tlačiarne Skalica, s.r.o. • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR • NEPREDAJNÉ

Deň červených makov

V nedeľu 11. novembra si celý svet pripomenul
sté výročie skončenia prvej svetovej vojny.

Rezort obrany si Deň vojnových veteránov každoročne pripomína radom rôznych pietnych, spomienkových, slávnostných i športových podujatí. Tohto roku ich bolo viac – a slávnostnejších. Od konca konfliktu globálnych rozmerov, ktorý navždy zmenil tvár sveta, uplynulo sto rokov.

Veteránom patrí vďaka

Vojnoví veteráni si 8. novembra v priestoroch Štátnej opery v Banskej Bystrici na druhom ročníku slávnostného koncertu Vojenskej hudby prevzali ocenenia. Odovzdali im ich prezident SR a hlavný veliteľ Ozbrojených síl SR Andrej Kiska a minister obrany SR Peter Gajdoš.

Pamätnú medailu k 25. výročiu vzniku Ozbrojených síl SR si z rúk ministra obrany

Petra Gajdoša prevzali účastníci národného boja za oslobodenie čat. v. v. Jozef Sokol, Benjamín Strmeň a novodobí veteráni pplk. v. v. Jirí Kvasnička a rtm. v. v. Jozef Kubík.

Andrej Kiska ocenil Ďakovnou medailou prezidenta SR účastníkov národného boja za oslobodenie – brig. gen. v. v. Jána Ilanovského (ocenenie prevzal jeho syn) a Vladimíra Strmeňa. Ocenenie si prevzali aj ďalší novodobí veteráni plk. v. v. Ľubomír Kolenčík a rtm. Katarína Gašparíková.

V súčasnosti pôsobí v zahraničných misiách a operáciách v rámci medzinárodného krízového manažmentu 475 príslušníkov Ozbrojených síl SR, z toho 26 žien. Od vzniku Slovenskej republiky plnilo úlohy v zahraničí takmer 18 500 profesionálnych vojakov, z toho 521 žien. Rezort obrany v súčasnosti eviduje 7 686 vojnových veteránov,

z toho 7 559 novodobých veteránov a 127 veteránov z obdobia druhej svetovej vojny.

Tradične na námestí

Minister obrany si 9. novembra na Šafárikovom námestí v Bratislave spolu s generálnym tajomníkom Služobného úradu MO SR Jánom Holkom a náčelníkom Generálneho štábu OS SR genpor. Danielom Zmekom pripomenul hrdinstvo vojnových veteránov a vzdal im úctu v rámci pietnej spomienky pri príležitosti Medzinárodného dňa vojnových veteránov a 100. výročia ukončenia prvej svetovej vojny. Spomienka sa tradične konala pri Pamätníku príslušníkov západného odboja a zúčastnil sa na nej aj britský veľvyslanec Andrew Garth.

Výročie ukončenia prvej svetovej vojny si 9. novembra v priestoroch rezortu

„Boli by sme veľmi odvážni, ak by sme tvrdili, že dnes je vo svete bezpečne a nič podobné sa už nemôže zopakovať. Ak by to bolo tak, naši vojaci by nemuseli odchádzať do Afganistanu či Iraku, aby aj Slovensko prispelo k tomu, aby miestne konflikty neprerástli opäť až do tých svetových.“

Peter Gajdoš,
minister obrany SR

obransy pripomenuli aj zamestnanci ministerstva a profesionálni vojaci.

Spomienka v Bratislave

Jedenásteho novembra si Peter Gajdoš na vojnovom cintoríne v Petržalke-Kopčanoch uctil všetkých vojnových veteránov. Na podujatí, ktoré sa konalo symbolicky v deň 100. výročia ukončenia prvej svetovej vojny, sa zúčastnil aj predseda Výboru Národnej rady SR pre obranu a bezpečnosť Anton Hrnko.

„Naše poďakovanie patrí každému vojnovému veteránovi, ktorý okúsil vojnové besnenie bez istoty návratu k svojim blízkym,“ povedal minister. Anton Hrnko pripomenul historické súvislosti z pôsobenia slovenských vojakov v prvej svetovej vojne. Minister Gajdoš zároveň ocenil

zásľuhy viacerých vojnových veteránov a udelil im Pamätnú medailu k 25. výročiu vzniku Ozbrojených síl Slovenskej republiky.

Vojaci 11. novembra vo viacerých mestách na Slovensku rozdávali symbolické červené maky.

Obnovili cintorín

Minister obrany s predsedom Výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre obranu a bezpečnosť Antonom Hrnkom a generálnym tajomníkom Služobného úradu MO SR Jánom Holkom si 11. novembra uctili obeť Veľkej vojny aj na vojnovom cintoríne v Trenčíne-Kubrej, ktorý zrekonštruoval Klub generálov SR. Rezort obrany prebral zodpovednosť za toto pietne miesto. Na spomienke sa tradične

zúčastnili aj žiaci kubranskej základnej školy.

V rámci štvorročnej rekonštrukcie cintorína v Kubrej obnovili hrobové miesta a osadili kamene s identifikačnými údajmi zosnulých. Pribudli aj informačné tabule s menami pochovaných. „Ďakujem, hrdinovia, ktorí sú tu pochovaní, si takéto dôstojné miesto posledného odpočinku rozhodne zaslúžia,“ ocenil prácu Klubu generálov SR minister Peter Gajdoš.

Na cintoríne z obdobia prvej svetovej vojny je pochovaných dovedna 771 padlých vojakov, z toho 338 Slovákov a Čechov, 24 Talianov, 112 Maďarov, 11 Rakúšanov, 54 Poliakov, 122 Rumunov, štyria Nemci, 86 Rusov, 17 Turkov a traja neznámi vojaci.

Foto: Ivan Kelement, Jozef Žiak

Výročie spoločného štátu

Minister obrany SR Peter Gajdoš sa v dňoch 27. a 28. októbra v Prahe zúčastnil na oficiálnych oslavách 100. výročia vzniku Československej republiky. Súčasťou bohatého programu bola slávnostná vojenská prehliadka, na ktorej sa zúčastnili aj príslušníci Ozbrojených síl SR. Pre verejnosť boli okrem rozsiahlej prehliadky a preletov leteckej techniky pripravené aj statické ukážky vojenského výstroja a výzbroje. „Obdobie vzniku samostatnej Československej republiky bolo jedným z rozhodujúcich v našich dejinách. Som preto veľmi rád, že na momenty, ktoré zásadne formovali našu budúcnosť, nezabúdame, či už dnes tu v Prahe, alebo 30. októbra v Martine, kde si pripomenieme 100. výročie prijatia Martinskej deklarácie,“ uviedol minister obrany Peter Gajdoš.

Foto: TASR

Modernizácia s USA

Pri príležitosti osláv 100. výročia vzniku ČSR sa minister obrany SR Peter Gajdoš 28. októbra stretol v Prahe s americkým ministrom obrany Jamesom Mattisom. Témami rokovania boli modernizačné projekty, plnenie záväzkov voči NATO a zvyšovanie výdavkov na obranu. OS SR už majú vo výzbroji prvé štyri vrtuľníky americkej výroby UH-60M Black Hawk a v lete prijala vláda SR strategické rozhodnutie o nákupe stíhačích lietadiel F-16. „Spojené štáty americké sú našim strategickým partnerom a rozhodnutie modernizovať našu taktickú bojovú letku práve americkými stíhačmi lietadlami F-16 vzájomné vzťahy ešte posilnilo,“ povedal Peter Gajdoš. Minister Mattis sa zaujímal o stav pripravovaného kontraktu a zároveň potvrdil, že Spojené štáty sú v zmysle zmluvy pripravené na zabezpečenie výcviku pilotov a príslušného technického pozemného personálu.

Pamätná tabuľa v Hájskom

Pamätná tabuľa v obci Hájske od 7. novembra pripomína osudy 49 vojakov, ktorí prišli o život počas bojov v prvej svetovej vojne. Slávnostne ju odhalil minister obrany Peter Gajdoš. „Som rád, že táto pamätná tabuľa bude navždy pripomínať odvahu a statočnosť miestnych vojakov, ktorí vo Veľkej vojne statočne bojovali za mier a slobodu,“ uviedol minister. Súčasťou programu bola aj pietna spomienka pri príležitosti 100. výročia ukončenia prvej svetovej vojny.

Spomienka na obeť

Minister obrany Peter Gajdoš 4. novembra odhalil pamätnú tabuľu venovanú obetiam prvej a druhej svetovej vojny v obci Veľké Kozmálovce. Zároveň si pri príležitosti 100. výročia skončenia prvej svetovej vojny uctil pamiatku všetkých, ktorí v boji za mier a slobodu položili vlastné životy. Tabuľa je súčasťou Pamätníka obetiam druhej svetovej vojny v obci Veľké Kozmálovce, ktorý bol slávnostne odhalený v roku 1965, v deň výročia Slovenského národného povstania.

Vždy je čo zlepšovať

Minister Gajdoš prijal 31. októbra veľvyslanca Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska Andrewa Johna Gartha. Prediskutovali otázky bilaterálnej spolupráce v oblasti bezpečnosti a obrany, ako aj plánovaný príspevok Spojeného kráľovstva do NFIU na Slovensku. „Vždy je priestor, aby sme našu spoluprácu ešte zintenzívnili, či už v oblasti vzdelávania, výcviku, alebo v rámci výmeny skúseností,“ povedal.

Ján Kubiš o Iraku

Osobitného predstaviteľa generálneho tajomníka OSN pre Irak a vedúceho asistenčnej misie OSN v Iraku UNAMI Jána Kubiša privítal minister obrany Gajdoš 26. októbra, aby zhodnotili pôsobenie príslušníkov Ozbrojených síl SR v iniciatíve NATO pre výcvik a budovanie kapacít bezpečnostných síl Irackej republiky NTCB-I a rokovali o zapojení SR do novovytvorenej nebojovej výcvikovej misie NATO – Irak v úvode budúceho roka.

Obrana pred povodňami

Protipovodňové poldre v bývalom Vojenskom obvo-de Javorina ochránili pred povodňami takmer 40 000 ľudí. Celkovo 11 poldrov a ďalších 260 biotechnických opatrení vybudovali Vojenské lesy a majetky v roku 2015 a ďalších približne 20 chcú vybudovať z európskych fondov v najbližšom období. Počas návštevy ministra obrany v Odštepnom závode Kežmarok o tom informoval generálny riaditeľ Vojenských lesov a majetkov Ján Jurica.

Vyhodnotili rezortné súťaže

V trenčianskom posádkovom klube vyhlásili výsledky IX. ročníka celorezortných súťažných prehliadok. Zapojilo sa do nich 96 autorov s 318 súťažnými prácami. V súťaži FotoAtak v kategórii 25 rokov OS SR fotoobjektívom 1. miesto získal des. Pavol Delej z mechanizovaného práporu Michalovce, v kategórii Výzbroj a výstroj pplk. Peter Sobek z práporu Čestnej stráže OS SR Bratislava a v kategórii Voľná tvorba mjr. Šimon Rosič z MO SR Bratislava. V kategórii Maliarstvo a sochárstvo súťaže Galéria MIL zvíťazil plk. v. v. Stanislav Neštický, v kategórii Úžitkové umenie npor. Branislav Bajús z vrtuľníkového krídla Prešov a v kategórii Detská tvorba Valentína Stoilová.

100 rokov spolu

Minister Gajdoš si na celoštátnych
oslavách v Martine pripomenul 100.
výročie prijatia Martinskej deklarácie.

Minister obrany SR Peter Gajdoš sa 30. októbra v Martine zúčastnil na celoštátnych oslavách pri príležitosti 100. výročia prijatia Martinskej deklarácie, ako aj vzniku Československej republiky. Pri tejto príležitosti sa na Námestí SNP konala prezentácia Ozbrojených síl SR, vojaci vypálili delostrelecké salvy a verejnosť mala možnosť vidieť aj spoločný prelet leteckej techniky Ozbrojených síl SR a Armády Českej republiky.

„Martinská deklarácia hovorila nielen o práve slovenského národa na sebaurčenie a jeho nezávislosti. Rovnako tak odsúdila vojnu a jej tvorcovia vyzvali slovenský národ k jednote a svornosti. Preto som presvedčený, že tieto hodnoty by sme si mali pripomínať s úctou a náležitým dôrazom každý rok, nielen pri významných a okrúhlych výročiach,“ povedal minister obrany Peter Gajdoš. „Len minulosť nám pripomenie, že princípy demokratického štátu a život v mieri nie sú samozrejmosťou,“ dodal.

Deklaráciu slovenského národa prijala 30. októbra 1918 v Martine novovzniknutá Slovenská národná rada. Jej signatári sa tak prihlásili k právu národov na sebaurčenie a zároveň určili SNR ako jedinú inštitúciu oprávnenú vystupovať v mene slovenského národa.

V rámci statických ukážok rezort obrany predstavil verejnosti techniku, ktorú majú vo výzbroji Ozbrojené sily SR. Okrem toho si mohli obyvatelia pozrieť aj prototyp bojového obrneného vozidla 8x8 Vydra, ktorého výroba bude znamenať prácu pre občanov Slovenskej republiky a výraznú podporu domáceho obranného priemyslu.

Foto: Ivan Kelement, TASR

Krok do 21. storočia

Nad batériou Zuzán v palebnom postavení v priestore delostreleckej strelnice sa objavil vrtuľník Black Hawk. Na jeho palube boli okrem osádky aj príslušníci prieskumného družstva delostreleckej prieskumnej batérie. Pozorne sledovali dianie pod sebou a boli v spojení s batériou a veliteľom prieskumného družstva na pozorovateľni.

V priestoroch Centra výcviku Leš v predposledný októbrový týždeň vyvrcholilo bojovými streľbami 155 mm samohybných kanónových húfic Zuzana dvojtýždňové vyvedenie príslušníkov michalovského samohybného delostreleckého oddielu.

Spolupráca s vrtuľníkmi

Veliteľ oddielu podplukovník Roman Bobaľ zdôrazňuje, že vyvedenie a streľby

sú pre útvar vyvrcholením výcvikového roka. „Zároveň pre nás predstavuje symbolický krok do 21. storočia. Najmä využívaním delostreleckého systému riadenia paľby Delosys. Prenosy údajov sa uskutočňovali pomocou dátovej siete. Protivník nemôže reálne odpočúvať našu komunikáciu, ktorá je v utajenom móde. Všetky povelové sa veliteľom diel zobrazujú na dátovej jednotke. Predtým, pri prenose hlasom, dochádzalo k urči-

tému skresleniu čísel a povelov. Vznikali omyly. Systém Delosys fungoval dobre. Som rád, že po vyše dvadsiatich rokoch sa nám podarilo oživiť činnosť delostrelectva pri zastrieľavaní pomocou vrtuľníkov. Tentoraz pomocou moderného vrtuľníka UH-60M Black Hawk z prešovského vrtuľníkového krídla.“

V súčasnosti sú tak michalovskí delostrelci opäť schopní poskytovať palebnú podporu aj jednotkám, ktoré budú vy-

sadené za predný okraj línie nepriateľa. Ak počas výsadku zistia, že sa v priestore nachádzajú sily nepriateľa, ktoré by ich mohli ohroziť, môžu si priamo z vrtuľníka vyžiadať paľbu...

Veliteľ delostreleckej prieskumnej batérie kapitán Peter Jankaj priznáva, že pred prvým spoločným vzletom nevedeli, čo od neho môžu očakávať. „Po prvý raz sme absolvovali zastrieľanie pomocou vrtuľníka. Spolupráca s pilotmi a celou osádkou bola veľmi dobrá. Viditeľnosť cieľa i účinnej paľby a zastrieľania bola dobrá až nadpriemerná. Napriek tomu, že sme to robili po prvý raz, prešlo zastrieľanie bez väčších problémov. Po druhej zástrelnej sme pokryli určený cieľ.“ Podľa neho základom úspechu bola po prilete vrtuľníka z prešovského krídla podrobná koordinačná porada s jeho osádkou. Prediskutovali si, ako a čo robiť, odkiaľ nalietavať, do akého smeru natočiť stroj, aby delostreleckí prieskumníci na jeho palube mohli dobre pozorovať terén. Potom nadviazali spojenie so strieľajúcou prvou palebnou batériou kapitána Jaroslava Kriša a začalo sa plnenie úlohy.

Škola na pozorovateľni

Kapitán Jankaj ju podrobnejšie približuje: „Na môj povel išla prvá salva zástrelu na cieľ. Po pozorovaní dopadu sme

„Je neuveriteľné, že takého cvičenie sme uskutočnili až po dvadsiatich rokoch. Niektorí vojaci ho počas kariéry ani nemohli absolvovať. Verím, že vďaka modernizačným projektom a investíciám do obrany sa to zmení a vzájomné precvičovanie spôsobilostí pozemných a vzdušných síl sa stane rutinou.“

Peter Gajdoš,
minister obrany SR

nahlásili výsledky. Batéria vypočítala opravy a pri ďalšom prelete sa na povel odpálila druhá salva, ktorá už bola bližšie pri cieľi. Po získaní odchýlok od cieľa sme prešli na účinnú streľbu. Videl som zhora svojich kolegov, batériu. Bol síce silný vietor, ale piloti ukázali svoje majstrovstvo. S trochou napätia sme očakávali, aké bude spojenie medzi vrtuľníkom a palebnou jednotkou, či to bude fungovať, ale všetko išlo tak, ako malo.“

Čatár Ondrej Mezeš na cvičení plnil úlohy veliteľa prieskumného družstva. Práve od jeho schopnosti a postrehu rýchlo a presne odpozorovať každý dopad strely v mnohom záviselo splnenie streleckej úlohy. Kapitán Jankaj pripomína, že práve on musí odpozorovať každý dopad strely a hlásiť odchýlky výbuchu od cieľa. Vlastne navádza celú batériu na cieľ, lebo na pozorovateľni reálne vidí cieľ i dopad striel. Práve na základe jeho poznatkov, pozorovania sa vypočíta oprava, nastaví sa prvky na delách.

Na Lešti bola počas taktického cvičenia s bojovými streľbami prevetovaná 1. palebná batéria a dve prieskumné družstvá prieskumnej batérie v oblasti plnenia úloh priamej palebnej podpory v rámci palebnej podpory obranného boja 2. mechanizovanej brigády. Sekundárnym cvičiacim v danom období bolo miesto riadenia paľby oddielu ako

priamy nadriadený stupeň 1. palebnej batérie v boji. Jednotka podľa veliteľa oddielu podplukovníka Bobaľa počas taktického cvičenia preukázala schopnosť poskytovať včasnú a efektívnu palebnú podporu manévrovým jednotkám. Samostatne, ako aj v rámci oddielových palieb. Hádám najvýrečnejšie o tom svedčí dosiahnuté hodnotenie výborne zo streleckej časti.

Delosys v nasadení

„Pre mňa ako riadiaceho cvičenia je potešujúce, že jednotka sa počas bojových streľieb dokázala popasovať so streľbou v nepriaznivých meteorologických podmienkach, v noci a aj s využitím vrtuľníka pre navedenie paľby na cieľ. Veliteľ batérie kapitán Jaroslav Kriš správne organizoval súbor opatrení pred samotnou streľbou. Bol schopný efektívne využívať možnosti zavádzaného systému riadenia paľby Delosys pre zjednodušenie a zrýchlenie riadenia palieb. Ako každá novo zavádzaná technika, tak aj Delosys nám ukázal

medzery v jeho využívaní, ktoré musíme ďalším výcvikom odstrániť. Bolo to vlastne prvé ostré nasadenie systému,“ približuje streľby podplukovník Bobaľ. Pripomína, že je teraz otvorená otázka novelizácie predpisov Del-2-1 a Del-1-2, ktoré hovoria o streľbe, riadení paľby a použití delostreleckých jednotiek. Dynamický rozvoj prieskumných prostriedkov nepriateľa michalovských delostrelcov zasa počas cvičenia donútil sa zamyslieť nad efektívnosťou maskovania činnosti diel v teréne a ich ochranou predovšetkým pred sledovaním pomocou bezpilotných prostriedkov.

Riadiaci cvičenia podplukovník Bobaľ vyjadril spokojnosť s plnením úloh vyvedenia. Oceňuje prácu príslušníkov nielen strieľajúcej 1. palebnej batérie kapitána Jaroslava Kriša a prieskumných družstiev, ale aj ostatných súčastí oddielu. Pochvaľuje si činnosť svojho zástupcu majora Stanislava Šraga, veliteľa prieskumnej delostreleckej batérie kapitána Petra Jankaja, náčelníka skupiny riadenia operácií nadporučíka Richarda Lišku, velia-

ceho poddôstojníka čaty rotmajstra Milana Hamlíka, veliteľa prieskumného družstva čatára Ondreja Mezeša, veliteľa palebného družstva rotného Michala Zlejšiho, staršieho prieskumníka slobodníka Slavomíra Kešela, operátora desiatníka Dušana Mika a časovača vojaka Jakuba Klanicu. Všetci podľa neho prispeli k tomu, že michalovskí delostrelci najdôležitejšiu výcvikovú úlohu tohto roka splnili.

Dynamic Front

Na Lešti cvičila 1. palebná batéria kapitána Kriša, ktorá dva roky držala hotovosť pre 11. mechanizovanú práporovú skupinu. Na budúci rok drží hotovosť pre bojovú skupinu

Vyšehradskej štvorky – V4 EU BG 2019. Na Lešti sa okrem nej a prieskumných družstiev, ktoré sú zaradené do cieľov síl, čiastočne precvičili aj zabezpečovacie jednotky a prvky systému riadenia paľby na stupni oddiel. Michalovskí delostrelci vyslovili želanie, aby sa čím skôr uskutočnilo plánované prezbrojenie na nové 155 mm ShKH Zuzana 2. Najbližšie budú môcť príslušníci 1. palebnej batérie a oddielu preukázať svoje majstrovstvo počas aliančného cvičenia NATO Dynamic Front, ktoré sa uskutoční v marci 2019 v Nemecku a Poľsku. Bude to prvé vystúpenie Zuzany na medzinárodnej scéne.

Text: Jozef Žiak

Foto: Jozef Žiak, Peter Poldruhák

DELOSYS

je delostrelecký systém velenia a riadenia paľby. Môžu ho využívať delostrelecké batérie či oddiely. Využíva najmodernejšie technické a softvérové prostriedky. Je určený na topografické výpočty, spracovanie meteospráv, výpočet prvkov streľby pomocou diferenciálnych rovníc, výpočty pomocou digitálnych máp, plánovanie paľby alebo simuláciu účinnosti paľby. Systém je integrovaný v špeciálnej nadstavbe obrneného vozidla Tatrapan 6x6. Špecializovaná nadstavba je vybavená klimatizáciou, filtroventilačnou jednotkou, umožňujúcou činnosť v zamorenom priestore, a autonómnym zdrojom elektrickej energie.

Kybernetické Estónsko

Estónsko v rámci obrany pred útokmi v online priestore zriadilo vlastné kybernetické komando. V hlavnom meste Tallinn to potvrdila tamojšia armáda. „Estónsko je kybernetickým štátom, a to taktiež znamená, že musíme chrániť naše kybernetické systémy v občianskych i vojenských záležitostiach,“ povedal minister obrany Jüri Luik. Dodal, že každá konvenčná vojna má v súčasnosti aj svoj kybernetický rozmer. Komando s približne 300 vojakmi by malo byť plne funkčné do roku 2023. Malý pobaltský štát, ktorý je lídrom v oblasti digitalizácie, sa v roku 2007 stal terčom tzv. DDoS útokov cielených na internetové stránky štátnych inštitúcií, bánk a médií. K útokom došlo počas sporov s Ruskom o premiestnenie sovietskeho vojnového pamätníka z centra Tallinnu v roku 2007. Išlo o vôbec prvé politicky motivované kybernetické útoky. V Tallinne má od roku 2008 sídlo aj Centrum excelentnosti pre spoluprácu v kybernetickej bezpečnosti Severoatlantickej aliancie.

Foto: mjr. Kurt M. Rauschenberg

Porošenko chce misiu OSN

Ukrajinský prezident Petro Porošenko vyhlásil, že Ukrajina sa nebude snažiť získať Donbas späť pod svoju kontrolu s použitím sily, pretože by to mohlo vyvolať veľký konflikt s Ruskom. Povedal tiež, že nepripustí, aby v Donecku došlo k podobným útokom, akým bola vystavená čečenská metropola Groznyj. Ďalej uviedol, že Ukrajina nie je Rusko a Ukrajinci podľa neho patria k civilizácii, kde sa ľudský život cení. Pripomenul, že v súčasnosti na území okupovanej Doneckej a Luhanskej oblasti žijú nielen nepriatelia, žoldnieri, ale aj radoví ukrajinskí občania. Citoval z prieskumu verejnej mienky, z ktorého vyplýva, že za použitie sily na prinavrátenie Donbasu pod správu Ukrajiny sa vyslovilo len 11 percent opýtaných, zatiaľ čo 60 percent Ukrajincov podporuje politicko-diplomatický spôsob urovnania situácie. Podľa Porošenka iniciatívu Ukrajiny, aby do Donbasu bola vyslaná mierová misia OSN, podporuje väčšina stálych členov Bezpečnostnej rady OSN. Proti mierovej misii OSN v Donbase je jedine Rusko.

Foto: TASR

Briti neopustia Nemecko

Británia nestiahne úplne svojich vojakov z nemeckého územia ani po odchode z Európskej únie. Pre nemecké noviny Neue Osnabrücker Zeitung to naznačil britský minister obrany Gavin Williamson. Stovky britských vojakov by mali aj po marci 2019 zostať v nemeckých mestách Minden, Paderborn/Augustdorf, Mönchengladbach a Dorsten/Wulfen, hoci počet príslušníkov ozbrojených síl Spojeného kráľovstva v iných častiach starého kontinentu sa má po brexite výrazne znížiť.

Nepredajú Saudom bomby

Španielske ministerstvo obrany zrušilo predaj 400 laserovo navádzaných bômb do Saudskej Arábie. Dôvodom sú obavy, že by ich koalícia vedená Saudmi použila v Jemene proti povstalcovi, ktorých podporuje Irán. Dohodu o dodaní bômb podpísala v roku 2015 predchádzajúca konzervatívna španielska vláda. Terajšie vedenie však plánuje vrátiť 9,2 milióna eur, ktoré už od Saudskej Arábie prijalo.

Nemecko zostáva v Iraku

Nemecká vláda sa rozhodla predĺžiť o ďalší rok protiteroristickú misiu vojakov Bundeswehru, ktorí podporujú boj proti organizácii Islamský štát v Iraku a Sýrii. Nasadenie nemeckých vojakov sa malo pôvodne skončiť 31. októbra tohto roka, ale mandát pre maximálne 800 vojakov sa predĺži o ďalší rok. Príslušníci Bundeswehru sú dislokovaní v Jordánsku a Iraku. Vláda, naopak, rozhodla ukončiť prieskumné misie lietadiel Tornado v Sýrii a Iraku a tiež nasadenie tankovacieho lietadla, ktoré podporuje operácie medzinárodnej koalície bojujúcej proti IS.

Južná Kórea odstraňuje míny

Južná Kórea začala odstraňovať míny z dvoch lokalít v demilitarizovanej pohraničnej zóne so Severnou Kóreou v rámci dohody o znížení napätia medzi Soulom a Pchjongjangom. Podľa juhokórejského ministerstva obrany má KEDR recipročne urobiť to isté. Juhokórejskí vojaci začali odstraňovať míny v okolí pohraničnej dediny Pchanmundžom. Armády oboch Kóreí sa dohodli na balíku opatrení, určených na zníženie dlhodobého vojenského napätia medzi oboma krajinami pretrvávajúceho od čias kórejskej vojny v päťdesiatych rokoch minulého storočia.

Švédsko kupuje Patriot

Švédsko vláda zaobstará americký raketový systém protivzdušnej obrany Patriot. Označila ho za spoľahlivý a schopný bojovať proti balistickým robotom. Splnomocnila armádu na nákup štyroch mobilných odpaľovacích zariadení a rakiet. Prvá dodávka sa očakáva v roku 2020. O počte rakiet sa vláda nezmienila. Podrobnosti o cene ani informáciu o termíne podpisu dohody kabinet nezverejnil.

Ďalšie ozveny Stalingradu

Masový hrob s telesnými pozostatkami 800 nemeckých vojakov objavili pri stavebných prácach v centre dnešného Volgogradu, niekdajšieho Stalingradu. O životy prišli v zimných mesiacoch 1942/1943 pri bitke o Stalingrad. Ich pozostatky uložia na oficiálny cintorín padlých vojakov Rossoška 40 km od Volgogradu.

Najlepšia námorná fotografia:

Fregata HMS Portland sa vracia do prístavu v Plymouth
Foto: Ken Gaunt

Najlepšia amatérska fotografia:

Výcvik na HMS St. Albans
Foto: Lee Blease

The Peregrine Trophy 2018

Peregrine Trophy Award

pre portfólio tímu fotoreportérov zo základne v Portsmouthe:

Námorník prvej triedy Michael Lynton v čestnej strážii na Windsorskom zámku
Foto: Arron Hoare

Britské kráľovské námorníctvo Royal Navy od roku 1962 každoročne vyhlasuje fotografickú súťaž Peregrine Trophy. Nazvali ju podľa lietadlovej lode HMS Peregrine, na ktorej sa konal aj výcvik vojenských fotografov.

Cieľom súťaže je podnietiť tvorbu záberov, využiteľných na prezentáciu Royal Navy v civilných médiách, súťažia teda fotografie, zachytávajúce každodenný život vojenských námorníkov, výcvik i operácie.

Práce hodnotilo sedem profesionálnych fotoreportérov popredných svetových agentúr. Rozhodli, že absolútnym víťazom sa stal tím fotoreportérov zo základne v Portsmouthe za sériu šiestich obrázkov. Cenu veliteľa Royal Marines získal za svoje obrázky tím Fleet Regional Photographic Unit North.

Najlepšou námornou fotografiou súťaže sa stal záber Kena Gaunta. V oblasti námorného letectva zvíťazil Kyle Heller.

Fotografom roka 2018 sa za portfólio štyroch fotografií stal Dan Rosenbaum, hlavný vojenský fotograf na lodi HMS Argyll, ktorá operuje v ázijskom Tichomorí. Najlepší profesionálny záber nasnímal fotograf v hodnosti lodného majstra (petty officer) Arron Hoare, ktorý získal aj ocenenie Engineering Excellence Award za technicky ladený obrázok a zvíťazil aj v kategórii Global Operations.

Najlepším amatérom roka je vďaka sérii súťažných obrázkov námorník prvej triedy Connor Culwick, ale najlepšiu sólovú amatérsku fotografiu vytvoril lodný majster Lee Blease.

Čo poviete, vedia britskí vojenský námorníci fotografovať?

Cena čitateľov časopisu Navy News People's Choice Award:

Cvičenie Nordic Eagle
Foto: Si Ethell

Fotograf roka 2018:

Výcvik vylodovania na HMS Monmouth
Foto: Dan Rosenbaum

Najlepšia fotografia:

Cvičenie ICEX na severnom póle
Foto: Arron Hoare

Global Operations Award:

Ponorka HMS Trenchant prerazila ľad na severnom póle
Foto: Arron Hoare

Strážcovia kopcov

„Do prvej služby som išiel, či skôr sa brodil, z Tureckej v hlbokom snehu celé štyri hodiny. Viečka mi už primfzali. Chlapci mi išli oproti, lebo som dlho nechodil,“ s odstupom rokov spomína výjazdový technik nadrotmajster Vladimír Macko na prvú cestu do služby na kopci Krížna.

So svojimi 1 574 metrami je Krížna tretí najvyšší vrch Veľkej Fatry. Je z nej krásny kruhový výhľad na značnú časť stredného Slovenska. Rodáka z Trenčína nrtm. Macka, ktorý po ukončení vojenskej strednej školy pôsobil najskôr na spojovacom veliteľstve ako výjazdový technik pre východoslovenské kopce, si Krížna po jeho príchode pred 13 rokmi získala.

Pomocník snežný skúter

„Spočiatku sme do služby aj so zásobami chodili z Tureckej popod lyžiarsky vlek a po hrebeni na kopec. Vtedy tam ešte boli vojaci v základnej službe. Boli sme s nimi dvaja profesionáli. Varili sme si tam. Úlohy bolo treba splniť bez ohľadu na počasie. Niekedy poriadne nasnežilo. Vietor na hrebeni urobil svoje. Zoberali sme lopaty a prekopávali v snehu cestičky k technike. Postupne okolo nás vyrástli dvoj- aj trojmetrové steny snehu. Často sme bojovali s vetrom, aby sa nám

vôbec podarilo otvoriť proti jeho sile dvere,“ spomína nadrotmajster Macko.

Postupne prišla nová, moderná technika. Dnes už nepotrebuje priamu obsluhu. Iba ich kontrolu a údržbu. Zmenila sa aj trasa. V súčasnosti terénnym vozidlom Land Rover prídu po horskej ceste buď na vrchol (keď to počasie dovoľí), alebo odstaví vozidlo pri horskom hoteli Kráľova studňa a ďalej šliapu peši. V zimných podmienkach im pomáha aj snežný skúter. Predtým využívali skialpinistické lyže.

„Raz sme išli v zime na skútri a museli sme ho minimálne štyri razy počas cesty vykopávať zo snehu. Najhoršie je od Kráľovej studne vybehnúť ten prvý, strmý úsek. So skútrom musíte stále ísť, len čo tam zastavíte, už sa hore nedostanete. Preto musia byť aspoň dvaja. Jeden si so zahrabaným strojom neporadí,“ spomína nadrotmajster Macko, ktorý slúžil aj v mierovej misii OSN na Cypre, no podľa ktorého je na Krížnej krásna

príroda, pričom každá cesta hore sa mu vidí neopakovateľná.

Záveje zarovno plota

Podobný názor má aj jeho kolega, nadrotmajster Jaroslav Benčík. Rodákovi z Bratislavy tiež učarovali kopce. Aj keď po ukončení vojenskej strednej školy v Novom Meste nad Váhom vystriedal mnohé pozície. Pôsobil roky vo Vojenskej polícii, napríklad aj ako kriminalistický technik. Potom na veliteľstve SHAPE v Monse a posledné štyri roky už je na kopcoch. Na starosti má Priečne, v priestore Centra výcviku Lešť, ale v prípade potreby je aj na ďalších kopcoch.

Kapitán Radoslav Bálint, náčelník uzla podpory služieb KIS regionálneho úseku KIS – Stred Zvolen, objasňuje, že ich úsek má na starosti celkovo 18 bodov, ktoré zabezpečujú stacionárnu rádio-reléovú sieť. Z hľadiska dostupnosti sú najproblematickejšie štyri kopce. Najvyššie polo-

žená je Kráľova hoľa s nadmorskou výškou 1 948 metrov. Najzložitejší prístup je však na Krížnu. Najmä v zime. Zaujímavé to neraz býva aj v prípade Krížavy na Martinských holiach či Priečného. Dovedna sa v rámci úseku o kopce starajú štyria výjazdoví technici. V prípade poruchy zariadenia – výpadku spojenia, alebo narušenia objektu majú výjazd. Zhruba raz do mesiaca robia na kopci kontrolu zariadenia a oplotenia objektu. Musia zistiť, v akom je stave, lebo predsa len kamery všetko nezachytia. Cez zimu pritom vietor často nafúka sneh do takej výšky, že oplotenie sa dá na niektorých miestach prekročiť.

Medveď sa neukázal

Keď je však pekné počasie, a najmä na jeseň, býva z mnohých kopcov čarokrásny výhľad na celé okolie. Technici, ktorí zabezpečujú nepretržitú prevádzku systémov pre všetkých používateľov rezortu, majú možnosť vídať aj zver. Sem-tam vl-

ka, jeleňa, srny, hlucháňa, diviakov. Na medveďa doteraz nemali šťastie...

Kapitán Bálint pripomína, že výjazdoví technici, ktorých prácu si veľmi cení, sa striedajú zhruba po týždni v hotovosti. Musia byť stále na telefóne. V prípade poruchy im zavolá dozorný, prídu na pracovisko a riešia ju. Mimo pracovného času do troch hodín a počas neho do hodiny. Neraz museli ísť hore na Silvestra i cez Vianoce. „Musím s uspokojením konštatovať, že nová technika je menej poruchová ako stará. Preto aj takýchto výjazdov je menej,“ hovorí kapitán Bálint. V každom prípade, niet sa čo čudovať, že hlavný inžinier podplukovník Radoslav Havrilčák a veliteľ trenčianskej Základne stacionárnych komunikačných a informačných systémov (ZaSKIS) plukovník Peter Schvarbacher sú na svojich technikov právom hrdí.

Text: Jozef Žiak

Foto: ZaSKIS

V bratislavskom Kostole

sv. Jána z Mathy sa 1. marca

2003 uskutočnila slávnostná

inaugurácia ordinariátu

ozbrojených síl. Už pätnásť

rokov na jeho čele stojí

biskup – ordinár

František Rábek.

Ordinár Ozbrojených síl
a ozbrojených zborov SR
František Rábek:

Viera prejavená v živote

Čo predchádzalo inaugurácii ordinariátu a vás ako prvého ordinára?

Kľúčovým krokom bola medzinárodná zmluva medzi Slovenskom a Svätou stolicou, ktorá obsahovala záväzok Slovenskej republiky realizovať dohodu o duchovnej službe katolíckym veriacim v ozbrojených silách a ozbrojených zboroch, čo bol právny predpoklad pre vznik ordinariátu. Svätá stolica oznámila rozhodnutie pápeža Jána Pavla II. o mojom vymenovaní za prvého ordinára 20. januára 2003.

Aké boli vaše pocity v roku 15. výročia ordinariátu?

Predovšetkým vďačnosť Pánu Bohu aj mnohým ľuďom, ktorí boli ochotní spolupracovať na tomto diele. Tiež radosť z toho, že sa nám ordinariát s Božou pomocou podarilo rozvinúť do súčasnej podoby, ktorá sa už priblížila stavu, v ktorom by mala ako cirkevná inštitúcia fungovať aj v nasledujúcich rokoch. Inštaláciou organu sme zavŕšili aj dobudovanie našej katedrály. No najväčšiu radosť mám, keď sa dozviem o vojakoch nášho ordinariátu, ktorí sa vyznamenali peknými činmi voči iným ľuďom, najmä trpiacim alebo ohrozeným. Vtedy vidím, že ich viera nie je len niečím súkromným a skrytým, ale že sa prejavuje aj v reálnom živote. Za všetkých spomeniem kapitána Miloša Karella z Trenčína, ktorý sám má päť detí, pričom v marci zachránil s nasadením života 11-ročného chlapca, čo sa topil v ľadovej vode.

Pôvodne sa duchovní v armáde starali predovšetkým o vojakov základnej služby. Tých však už nemáme.

Našou úlohou je, tak ako o tom hovorí aj spomenutá zmluva, venovať sa príslušníkom ozbrojených síl a ozbrojených zborov, ako aj ich rodinám, o čo sa snažíme. Tiež školám, kde sa mladí ľudia pripravujú na takúto službu, ako aj rezortným nemocniciam. V prípade väzenia sú to tiež osoby, ktoré sú buď vo väzbe, alebo vo výkone trestu. Vojaci základnej služby boli, pravdaže, veľmi dôležitá skupina, ale naša práca v armáde sa ani vtedy netýkala iba ich.

Do akej miery sú štruktúry ordinariátu naplnené? Majú kňazi záujem slúžiť ako vojen-skí duchovní?

Pokiaľ ide o naplnenosť, vyjadrím sa percentuálne za celý ordinariát, a vyjadrím sa s radosťou, pretože je to viac než 90 %. Celkovo ich máme 65, v samotných ozbrojených silách je to 20. Pravdaže, aj záujem o službu u nás kolíše, ale tento rok bol veľmi úrodný. Prihlásili sa a aj reálne nastúpili do duchovnej služby v armáde štyria životaschopní mladí kňazi, ktorí robia svoju službu s entuziazmom, radosťou, čo vnímam ako veľmi dobrý začiatok pôsobenia v ozbrojených silách.

Ozbrojené sily sú prísne hierarchický systém, ako aj katolícka cirkev. Je v rámci relatívne nízkočíslovej štruktúry ordinariátu možné udržať striktný kariérny postupový systém?

Naša štruktúra má síce tiež formálne znaky kariérneho systému, ale u nás to, čo nazývate kariérou, nespočíva v nejakom kontinuálnom hierarchickom postupe, ale predovšetkým v službe po-

slaniu. Keď si to táto služba vyžaduje, nejde o to, či má niekto takú, alebo inú hodnotu. Podstatné je to, aby sme plnili poslanie, ktoré nám bolo zverené v zmysle duchovnom – a to na akejkolvek pozícii. Na to sme povolaní a pripravení.

Zrejme aj preto nie ste prívržencom toho, aby duchovní nosili na výložkách svoje hodnoty.

Áno, presne. Jednoduchým krížom chceme ako symbolom vyjadriť navonok, že naše poslanie je duchovné. Keď si naši kňazi obliekajú uniformu, napriek tomu, že sú dôstojníci, si znova a znova uvedomujú, že sú predovšetkým duchovní a že slúžia všetkým rovnako, bez rozdielu postavenia či hodnoty.

Aké sú tendencie v oblasti duchovnej služby v zahraničných armádach?

Je to rozličné, veľa závisí od podmienok v jednotlivých štátoch. Z môjho pozorovania a informácií si dovoľm povedať, že na najkvalitnejšej úrovni sú podmienky a pôsobenie talianskeho a poľského ordinariátu. Pokiaľ ide o Európu, dobrá úroveň je aj v Rakúsku, Nemecku či vo Francúzsku.

Mám veľkú radosť, keď sa dozviem o vojakoch nášho ordinariátu, ktorí sa vyznamenali peknými činmi voči iným ľuďom, najmä trpiacim alebo ohrozeným.

Vyplyva to aj z tradície a z vybudovaných štruktúr. V niektorých postkomunistických štátoch sa naša činnosť rozbieha trošku s námahou. Napríklad v Českej republike stále nemajú zmluvu so Svätou stolicou, a teda ani právny podklad pre vznik ordinariátu. Hoci duchovná služba v českej armáde je už dávno, ide tak trochu o improvizáciu, ale za to vojaci nemôžu.

Ako hodnotíte spoluprácu s našou armádou a vedením rezortu obrany?

Zamestnanci, radoví vojaci, velitelia, funkcionári rezortu obrany aj vojaci v misiách už majú konkrétne skúsenosti s tým, čo to znamená duchovná služba a aké prináša pozitíva. Aj na základe tohto poznania sa odvíja priateľská spolupráca. Tu môžem hovoriť aj o všetkých štyroch rezortoch, v ktorých ordinariát pôsobí, teda o rezorte obrany, vnútra, spravodlivosti a financií. Zopakujem, že ich vedúci funkcionári zohľadňujú realitu dohody medzi SR a Svätou stolicou. Čiže naša štruktúra má svoj právny základ, ktorý je rešpektovaný. Otvorene poviem, že sa nestretávame s nejakými priamo negatívnymi postojmi. Nie každý a vždy má záujem, čo chápem a rešpektujem, ale sme radi, že vo všetkých štruktúrach prevažuje ochota spolupracovať. Snažíme sa ju využiť v tom najlepšom zmysle pre našu službu a pre dobro ľudí.

Pretrvávajú medzi veriacimi záujem o púte do Lúrd či Ríma?

Stále rastie, pretože tí, ktorí sa na nich zúčastnili, sa delia vo svojom prostredí o zážitky, a ten záujem vyjadruje pre nás spätnú väzbu.

Aj niektorí podstatne mladší pútnici hovoria, že vám len ťažko stačia, takže je na mieste otázka, koľko kilometrov za mesiac či za rok nabeháte?

Tak to je už troška súkromná záležitosť, či nie? (smiech) No keď sa pýtate, snažím sa najmä prostredníctvom túr v prírode, ktoré sú mojím relaxom, udržiavať si kondíciu. Aj v duchovnej službe je fyzická kondícia veľmi potrebná. Zo skúsenosti skrátka viem, že aktívny pohyb mi veľmi pomáha – a vie to nepochybne každý vojak. No nikdy som nebol športovec v tom zmysle, že by som sa hnal za nejakými debnami.

Aké úlohy stoja pred ordinariátom?

Treba dobudovať niektoré detaily, ktoré sa týkajú najmä personálu. Chceme sa však zamerať najmä na prehlbovanie duchovnej služby. Pomáhať ľuďom, ktorí majú záujem. Prehlbovať vieru, rozvíjať aktívny život v oblastiach osobného, rodinného či profesionálneho života, upevňovať morálku a sebavedomie, prispievať k duševnej rovnováhe a vnútornému pokoju. Vrcholom je napomáhať vytváranie živého aktívneho spoločenstva veriacich v štruktúrach ozbrojených síl, v jednotlivých posádkach, kasárňach a na pracoviskách. Tak, aby sme boli nielen individuálne veriacimi kresťanmi, ale aby sme súčasne tvorili živé spoločenstvo Cirkvi.

Aký bol váš najkrajší detský darček „od Ježiška“ a čo by ste si želali pod stromčekom dnes?

V detstve bola pre mňa najkrajším darčekom kompletná rodina mojich rodičov a súrodencov. Že sme každé sviatky mohli prežiť spoločne, kresťansky, duchovne a radostne. Iste, bolo to spestrené nejakými spoločenskými hrami, sladkosťami či praktickými vecami, ktoré boli primerané možnostiam našich rodičov, ale to zázemie rodiny a viery bolo najkrajšie. Dnes by pre mňa bolo dobrým darčekom, keby som mohol mať v rámci ordinariátu kompletné počty kňazov, no najmä, aby sme mohli našou službou ľuďom čo najlepšie sprostredkovať aktuálne a živé stretnutie s tým, ktorého narodenie na Vianoce slávime. Pretože tým najväčším darom Vianoc je sám Kristus. Pokiaľ sme schopní ho s vierou prijať, stretnúť sa s ním, žiť s ním a z neho, tak to potom rozvíja a obohacuje všetky oblasti nášho života – a to nie je len nejaká jednorazová radostná sviatočná záležitosť, ale je to zdroj rozvoja, radosti, šťastia a zvládnutia aj ťažkých okolností, ktoré prídu v priebehu celého roka. Všetkým príslušníkom rezortu obrany preto želim Vianočné sviatky prežiť v pokoji, v rodinnom kruhu a v radostnej viere v toho, ktorého nám Boh poslal ako najdôležitejší dar.

Text: Pavol Vitko
Foto: Ivan Kelement

TÉMA

Cvičenie Trident Juncture 18

Spojníca trojzubca

NATO a Nórsko zorganizovali jedno z najväčších vojenských cvičení v histórii krajiny. Počas hektických týždňov v októbri a novembri sa doň zapojilo približne 50 000 účastníkov zo štátov NATO a partnerských krajín. Cvičenie preverilo celú vojenskú štruktúru velenia, počnúc výcvikom jednotiek na taktickej úrovni a končiac velením veľkých zoskupení síl. Umožnilo výcvik jednotiek zaradených do Síl rýchlej reakcie NATO (NRF), ako aj spojeneckých a partnerských síl takým spôsobom, aby v prípade potreby mohli zladene pôsobiť v úplnej súčinnosti.

Cvičiť znamená robiť chyby

„Trident Juncture 18 je klasickým vojenským cvičením NATO, aké sme zvykli organizovať počas studenej vojny,“ vyhlásil Jens Stoltenberg a dodal: „Dnes nevedieme studenú vojnu, čelíme však situácii, ktorá si vyžaduje, aby sme nacvičovali rozsiahle operácie a kolektívnu obranu. Teraz precvičujeme príchod na pomoc Nórsku a iným spojeneckým krajinám v prípade potreby.“

O cvičení vysokej priority v jesennom Nórsku rozprával generálny tajomník NATO Jens Stoltenberg (59) s nadšením, sediac za mohutným stolom vo svojej kancelárii v úplne novom veliteľstve NATO v belgickom Bruseli. Na koberci pred ním je utkané známe logo NATO s ružicou, ktorej strelka ukazuje na hlavný cieľ Aliancie – mier.

Nová éra Aliancie

Súčasnú politické prostredie je všetkým možným, len nie pokojným. Odo dňa, keď Stoltenberg v októbri 2014 nastúpil do funkcie, medzinárodnú bezpečnostnú situáciu komplikuje cyklus udalostí späť s medzinárodným terorizmom, vojnou v Sýrii a ruskou anexiou Krymu. Táto nová éra prinútila NATO, aby ťažisko posunulo

od veľkých operácií na Blízkom východe a v Afganistane k zvýšenej pozornosti na Európu a sever. To je dobrá správa pre Nórsko – strategické severné krídlo NATO a dejisko najväčšieho cvičenia Aliancie za posledných šesťnásť rokov, ktoré sa konalo v októbri a novembri.

„To, že cvičíme týmto spôsobom, je najväčšou transformáciou NATO od skončenia studenej vojny,“ povedal Stoltenberg. „Odzrkadľuje fakt, že v našom bezpečnostnom prostredí sa udiala zásadná zmena. NATO sa vracia domov a presúva svoju pozornosť na sever.“

Najnáročnejšie podmienky

Záujem o výcvik na vzdialenom severe Nórska sa opäť zvýšil. Za posledných

Kde

Dejiskom cvičenia bolo stredné a východné Nórsko s priľahlými oblasťami severného Atlantiku a Baltického mora, ako aj Island a vzdušný priestor Fínska a Švédska.

Prečo

Cieľom podobných cvičení je udržiavať vycvičenosť a pripravenosť síl NATO, preukázať ich kolektívne spôsobilosti a potvrdiť, že prítomnosť NATO je silná.

Kedy

Polná časť cvičenia sa uskutočnila od 25. októbra do 7. novembra. Štábne cvičenie potom trvalo od 14. do 23. novembra.

Čo

Na cvičení sa zúčastnili vzdušné, pozemné, námorné, špeciálne a obojživelné sily s 250 lietadlami, 65 plavidlami a do 10 000 vozidlami.

Kto

Približne 50 000 účastníkov z 30 krajín NATO a partnerských krajín. Riadiacim cvičenia bol veliteľ Spoločného spojeneckého veliteľstva v Neapole admirál James G. Foggo III.

Koncepcia úplnej obrany Nórska

V prípade krízy alebo konfliktu sú Ozbrojené sily Nórska závislé od podpory civilnej spoločnosti. Úplná obrana Nórska predstavuje koncepciu nasadenia všetkých vojenských a civilných síl počas krízy alebo vojny. Za vojenskú časť realizácie úplnej obrany Nórska zodpovedajú Ozbrojené sily Nórska, kým civilné sily zastrešuje Riadiateľstvo pre civilnú ochranu.

Možný konflikt alebo kríza by ovplyvnili mnohé civilné profície a oblasti priemyslu, akými sú verejné zdravotníctvo, doprava, logistika, poľnohospodárstvo, potravinárstvo, médiá a stavebníctvo. Aj preto cvičenie NATO Trident Juncture 18 overovalo tiež Koncepciu úplnej obrany Nórska.

Prečo vôbec cvičíme?

Pre zmeny globálnej bezpečnostnej situácie je od roku 2014 ko-

časie v Nórsku predstavuje určitým spôsobom tie najnáročnejšie klimatické podmienky.“ Generálny tajomník Stoltenberg si však nemyslí, že by Trident Juncture pre NATO predstavovalo výnimočnú výzvu. „Nie je to pre nás nič nové. Takéto cvičenia sme v minulosti už organizovali niekoľkokrát. Uznávam však, že v takomto rozsahu sme necvičili už poriadne dlho. Cvičiť totiž znamená robiť chyby. Cvičíme preto, aby sme sa im potom v praxi mohli vyvarovať. Ak by všetko vždy prebiehalo hladko a bezchybne, tak by sme cvičiť vôbec nemuseli.“

V roku 2014 na summite vo Walese NATO deklarovalo, že v nasledujúcich rokoch uskutoční niekoľko rozsiahlych vojenských cvičení. Nórsko pohotovo reagovalo a ponúklo sa ako hostiteľská krajina pre Trident Juncture 18. NATO nórsku ponuku akceptovalo. „Nórsko poskytuje výborné výcvikové podmienky na zemi, vo vzduchu aj na mori. Má taktiež dobré skú-

niekoľko rokov sú zimné kurzy nórskeho ozbrojených síl úplne obsadené a dopyt Aliancie po vojenských zimných zručnostiach narastá.

„Tohtoročným cvičením sme chceli demonštrovať, že dokážeme pôsobiť na severe Aliancie. Horúce a suché počasie je jedna vec, ale vlhké a chladné jesenné po-

- NATO presúva ťažisko od operácií na Strednom východe v prospech posilnenia kolektívnej obrany a vojenských cvičení v Európe
- Aliancia za posledné štyri roky strojnásobila bojové sily v Európe a založila Sily veľmi vysokej pripravenosti

- Na summite v Bruseli v roku 2018 ohlásili spojenci Plán 4×30, čo znamená, že ak nastane kríza, Aliancia bude disponovať 30 mechanizovanými práporami, 30 letkami a 30 bojovými plavidlami nasaditeľnými do 30 dní

- Spojené štáty zvýšili svoju vojenskú prítomnosť v Európe a členské štáty navyšili rozpočty a investície na obranu
- Aliancia realizuje väčší počet rozsiahlejších cvičení, ako bolo Trident Juncture 2018

lektívna obrana prioritou NATO. Aby sa precvičila a overila schopnosť Aliancie plánovať a realizovať operácie spoločnej obrany, uskutočnila niekoľko rozsiahlych cvičení.

Cvičenie Trident Juncture bolo zároveň platformou spolupráce medzi blízkymi partnermi Fínskom a Švédskom v oblasti výmeny skúseností a spolupráce v krízovom manažmente.

Prečo práve v Nórsku?

Nórsko ponúka ideálne možnosti reálneho precvičenia hlavných vojenských domén – pozemnej, vzdušnej a námornej. Chladné a vlhké prostredie okrem toho zvyšuje náročnosť cvičenia, umožňuje cvičiť v extrémnom prostredí.

Nórsko predložilo ponuku na cvičenie Trident Juncture 18 už pred vyše štyrmi rokmi. Má dlhú tradíciu ako hostiteľská krajina veľkých spojeneckých a mnohonárodných vojenských cvičení, napríklad Cold Response, Dynamic Mongoose či Arctic Challenge.

senosti s usporiadaním veľkých vojenských cvičení, a preto vieme, že je schopné zvládnuť aj takúto náročnú výcvikovú úlohu.“

Bolo cvičenie vo vlasti pre generálneho tajomníka dôvodom napätia či obáv? „Nie, práve naopak. Mimoriadne ma to tešilo. Som presvedčený, že ho Nórsko spoločne s účastníckymi krajinami zvládlo na výbornú.“

Stoltenberg ďalej uviedol, že pre Nórsko bolo cvičenie Trident Juncture dôležitou previerkou schopnosti prijať a hostiť spojenecké sily. „Hodnovernosť Aliancie závisí od toho, či dokážeme prísť dostatočne rýchlo na pomoc krajine s veľkou silou. Aby sme si boli istí, že to zvládneme, musíme cvičiť. A to je pre Nórsko dôležité.“

Dialóg a transparentnosť

Konštatovať, že generálny tajomník je vyťažovaný, by bolo zľahčovaním. Za posledné štyri roky riadi posun Aliancie ku kolektívnej obrane a k zvýšenej aktivite v Európe. Tento posun vyvolal obavy a protesty z ruskej strany, no Jens Stoltenberg zdôrazňuje, že Aliancii záleží na zlepšení vzťahov s Ruskom. „Kombinujeme predvídateľnosť s jednotnou silou, ale zároveň zlepšujeme dialóg,“ povedal.

Jednou z jeho priorít je oživiť činnosť Rady NATO-Rusko. Celé dva roky bo-

la prakticky neaktívna. Teraz je už opäť funkčná. Aké však boli reakcie Ruska na Trident Juncture?

„Samozrejme, Rusi si myslia, že NATO v oblasti sústreďuje priveľa síl, vážia si však, že ich vopred informujeme,“ konštatoval Stoltenberg a zdôraznil, že nárast počtu vojenských cvičení zvyšuje riziko vzniku nedorozumení a incidentov, ktoré môžu eskalovať. „Preto je pre nás dôležité, aby sme boli transparentní, včas informovali o cvičeniach a vojenských aktivitách. Na cvičenie sme pozvali všetky členské

štáty Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe vrátane Ruska.“

Pre NATO sú pravidelné veľké aliančné cvičenia normou a generálny tajomník zdôrazňuje, že Trident Juncture 18 nebol výnimkou. Aliancia neregistruje nijaké bezprostredné ohrozenie formou vojenského útoku na žiaden z členských štátov. „Sme však svedkami iných agresívnych činov, ako sú teroristické a kybernetické útoky. Hoci žijeme v neistom svete, NATO je silnejšie a ľudia môžu v noci spokojne spať.“

„Cvičenie Trident Juncture potvrdilo, že NATO je jednotné, pripravené brániť sa podľa článku 5 Washingtonskej zmluvy, a preverilo našu kolektívnu obranu.“

admirál James G. Foggo,

veliteľ Spoločného spojeneckého veliteľstva v Neapole,
riadiaci cvičenia Trident Juncture 18

Prečo také rozsiahle?

Rozsiahle cvičenia, akým je aj Trident Juncture 18, sú nevyhnutné na to, aby Severoatlantická aliancia reálne preverila svoju schopnosť realizovať nasadenie a príjem síl na uskutočnenie rozsiahlych vojenských operácií v náročných podmienkach a lepšie sa pripravila na možnú agresiu.

Pripravuje sa NATO na vojnu?

Nie. NATO je obranná Aliancia, ktorej cieľom je chrániť členské štáty. Pravda je, že Aliancia neohrozuje žiadnu krajinu a v súčasnosti neregistruje akútne vojenské ohrozenie žiadnej zo svojich členských krajín.

Pre bezpečnosť Aliancie má severná Európa hlboký strategický význam. Cvičenia NATO nie sú zamerané proti žiadnej krajine alebo regiónu. A preto aj cieľom cvičenia Trident Juncture 18 bolo presvedčiť sa, že aliančné sily dokážu efektívne spolupracovať v kríze kdekoľvek na spojeneckom území.

Pekelná kuchyňa

Keď tisícky cvičiacich vojakov potrebujú jedlo, spánok a elektrinu, postarajú sa o to miestne nórske firmy.

Jednou z nich je cateringová spoločnosť Hell Catering.

„**M**usím vstávať o tretej ráno a pracovať celý deň. Do postele chodievam pred siedmou večer. Je to veľmi hektické, ale prežívam aj veľa pekného,“ priznáva Turid Svenssonová. Stojí pri jednom z kolosálnych stravovacích stanov v posádke Værnes, asi 30 minút autom od mesta Trondheim v strednej časti Nórska. Jej mobilný telefón neustále zvoní a pípa. Manažérka firmy je očividne vyťažená.

Hell Catering

Pekelné stravovanie? „Áno, to je názov našej firmy, ale viaže sa s neďalekou dedinkou Hell a jej meno je odvodené od staronórskeho slova hellir, čo znamená previs alebo skalná jaskyňa.“

Peklo-nepeklo, manažérka Svenssonová a jej 28-členný kolektív zabezpečoval stravovanie a nápoje pre 6 000 spojeneckých vojakov, ubytovaných vo Værnes a dvoch ďalších táboroch.

Trident Juncture je veľkou príležitosťou aj pre biznis. Vyžaduje si gigantický a komplexný systém, ktorý musí zvládnuť vojakov aj techniku. Jeho súčasťou je aj reťaz miestnych firiem. NATO a Nórske ozbrojené sily podpísali zmluvy s firmami v hodnote 160 miliónov eur. Jednou z nich je aj Hell Catering.

„Cvičenie pre nás znamená veľa. Všetci sme radi, že nás oslovili,“ spokojne konštatuje pani Svenssonová. Po tridsiatich rokoch práce kuchárky chcela vyskúšať niečo nové. Preto v roku 2014 založila cateringovú firmu. O dva roky neskôr získala prvú zmluvu na vojenské cvičenie.

Keďže poľná časť cvičenia Trident Juncture sa začínala 25. októbra, ale prvé francúz-

Naši na Trojzubci

Pôsobili v štruktúre veliteľstva spoločného úlohového zoskupenia v spoločnom operačnom centre a v štábe operácií v priestoroch JWC (Joint Warfare Centre) Stavanger v Nórsku. V operačnom centre boli spoluzodpovední za nepretržité sledovanie spoločného operačného priestoru a za vytváranie komplexného operačného obrazu a situačného povedomia.

V centre a štábe

Plnili úlohy spojené so sledovaním, analýzou, manažovaním a koordinovaním aktivít podriadených zložiek síl v prebiehajúcej fáze operácie, ktoré vyplývali z operačného plánu a nariadení veliteľa. V štábe operácií zabezpečovali prijímanie, spracúvanie a distribúciu hlásení. Zabezpečovali podklady z oblasti vzdušných a pozemných operácií, z oblasti RCHBO a zdravotníckeho zabezpečenia pre vytváranie príslušných rozkazov a nariadení, ktoré prispievali k splneniu stanoveného cieľa operácie.

Major Štefan Leja z trenčianskeho veliteľstva pozemných síl si pochovaľuje množstvo praktických skúseností zo štábnej práce v medzinárodnom prostre-

dí, ktoré na cvičení získal. „Do Nórska som išiel s veľkými očakávaniami, aj keď som nemal konkrétnu predstavu o tom, čo ma tam čaká. Predtým sme absolvovali cvičenie v Poľsku, ale v menšom rozsahu. Dnes môžem povedať, že moje predstavy sa naplnili. V rámci oddelenia pozemného cvičiaceho komponentu som spolupracoval na tvorbe čiastkových rozkazov pre podriadené pozemné zložky. Tvorili sme pestrý medzinárodný kolektív. Hlavné pozície zastávali vojaci

ske a americké jednotky pricestovali už niekoľko týždňov vopred, postarali sa aj o ich stravovanie. „Francúzskym vojakom som servírovala francúzsku cibuľovú polievku a veľmi si na nej pochutnali,“ smeje sa. „Teraz stravu prispôbujeme americkým a európskym žalúdkom. Zohľadňujeme kultúrne, náboženské a zdravotné špecifiká. Nebudeme servírovať žiadne typické nórské špeciality, sušené ryby ani údené ovčie hlavy...“

Čokoľvek a kedykoľvek

Pokrmu, ktoré vojaci konzumujú, sa servírujú z pultov. Dôležité sú aj mobilné toalety a umývadlá, osvetlenie, generátory, oplotenie. Tu do hry vstupuje firma Maskinutleie Stjørdal s manažérom Fredrikom Holmenom. Ak sa čokoľvek pokazí, volajú Fredrika. Ak NATO potrebuje nákladné auto či mobilné toalety, Fredrik sa postará. „Počas cvičenia Cold Response 2016 sme dodávali nórskemu domobranu všetko možné. Veľa sme pri tom improvizovali, ale podarilo sa nám zabezpečiť všetko.“

Práca na festivaloch a podujatiach po celom strednom Nórsku mu priniesla množstvo dôležitých kontaktov a skúseností. So svojimi štyrmi zamestnancami sa postará o čokoľvek, kdekoľvek a kedykoľvek. „Ozbrojené sily a cvičenie Trident Juncture sú našimi dobrými zákazníkmi. Pre náš obrat a ekonomiku znamenajú veľa. Ale najdôležitejšie je, že s nimi spolupracujeme radi. Sme dobre pripravení. Vybavili sme sa množstvom nových technických zariadení, máme nepretržitú pohotovostnú službu. Človek nikdy nevie, čo sa zomelie. Isté je len to, že niečo sa zomelie určite.“

Ďalšia spoločnosť, ktorá pracuje s názvom dediny Hell, je Shell Værnes. Čerpacia stanica medzi letiskom a hlavnou cestou je počas cvičenia nepretržite vyťažená. Hučí aktivitou ako včelí úl. Pripravila vlastné darčkové balenie hracích kariet a pohárikov s nápisom Hell. Pozdávajú sa najmä anglicky hovoriacim hosťom, ktorí chcú domov priniesť dôkaz toho, kde cvičili.

„Dobre sa predávajú energetické nápoje, rýchle jedlá a nórské sladkosti, najmä mliečna čokoláda,“ pochvaľuje si generálna manažérka čerpacej stanice Sarah Aspaasová. „A tradičný škandinávsky žuvací tabak snus,“ dopĺňa ju predajca Steinar Leirvik.

Z Pekla do Vegas

Objatia, hamburgery a ponožky. Aj takýmto spôsobom vítali nórski obyvatelia mestečka Voll v okrese Trøndelag príchod vojsk NATO v rámci cvičenia Trident Juncture 18. Miestne obchody sú plné tovaru, ktorý americkí „mariňáci“ obľubujú. Skupinka žien rozdáva vojakom ručne pletené vlnené ponožky a deti objímajú amerických vojakov, ktorí prichádzajú na návštevy škôl. Populácia malého mestečka Voll v okrese Trøndelag sa počas jesenných týždňov zdvojnásobila. Pri mestečku sa utáborilo 2 000 členov americkej námornej pechoty. „Veľmi si vážime, že

miestni obyvatelia majú taký pozitívny prístup a vítajú amerických vojakov, ktorí prišli na cvičenie,“ pochvaľuje si Torstein Sem, styčný dôstojník Nórskej národnej gardy.

Každý večer prichádzajú do bufetu s hamburgermi húfy „mariňákov“ túžiacich spesť si denné dávky potravín. „Sú veľmi milí,“ žiari Ragnhild Eklidová, jedna z miestnych obyvateľiek, ktoré vojakom rozdávali farebné ponožky. Tržby z predaja potravín i suvenírov sú určené pre miestne dobročinné organizácie.

V cateringovom stane v posádke Værnes zatiaľ Turid Svenssonová skontrolovala prípravu pred príchodom spojeneckých síl. Je pokojná, bez stresu. „Máme už na mieste pripravené všetko. Nič nás nezaskočilo, pretože sme sa poučili z minulých cvičení. Ale aj tak sa už teším na dovolenku po cvičení. Pôjdem do Las Vegas. Budem to potrebovať,“ smeje sa spokojne.

Tému pripravil:
Miloslav Ščepka

Preklad: Ľubomír Ondruš
Foto: NATO

z velenia NATO v Neapole, ktorí celé cvičenie pripravovali. Vedľa mňa sedeli kolegovia z Estónska, Španielska, Belgicka, Veľkej Británie, USA, Nórska, šéfom oddelenia bol Kanaďan. Pri práci sme sa veľmi rýchlo zladili a vytvorili fungujúci tím.“

Ešte nedávno plnil úlohy na veliteľstve topofčianskej mechanizovanej brigády a predtým dlhé roky v martinskom mechanizovanom prápore. Medzinárodné skúsenosti získal aj počas dvojnásobného pôsobenia v operácii KFOR v Kosove.

Medzinárodná spolupráca

Podobné poznatky z cvičenia má aj kapitán Dušan Jelínek z veliteľstva prešovskej mechanizovanej brigády. Okrem iného prispieval do operačného prehľadu, zastrešoval denné situačné hlásenia za veliteľstvo.

„Podieľal som sa na riadení operácií za účasti jednotiek pozemnej, vzdušnej a námornej zložky. Na sledovaní spoločného operačného priestoru pomocou využitia programu NATO Common Operational Picture (NCOP). Ale aj na dennej aktualizácii úrovne ohrozenia jadrovými, chemickými, biologickými a rádologickými zbraňami, toxickými priemyselnými látkami a úrovne nosenia prostriedkov individuálnej ochrany v programe NCOP. Všetky spomínané skúsenosti

sú pre mňa ďalším prínosom k profesionálnemu rastu a získavaniu potrebných poznatkov z práce v medzinárodnom prostredí,“ konštatoval s uspokojením.

Pre všetkých slovenských účastníkov cvičenia bolo prínosom aj spoločné záverečné posúdenie výsledkov, v ktorom podrobne hodnotili všetky klady aj nedostatky. Ale hlavným benefitom cvičenia boli neoceniteľné praktické skúsenosti z činnosti v mnohonárodnom operačnom centre a v štábe operácií.

Text: Jozef Žiak

Lietadlá studenej vojny

Prvý plnokrvník značky MiG

MiG-15bis

Rozpätie: 10,08 m
 Dĺžka: 10,10 m
 Max. hmotnosť: 6 038 kg
 Max. rýchlosť: 1 076 km/h
 Dostup: 15 500 m
 Dolet: 565 km
 Výzbroj: 1 × 37 mm, 2 × 23 mm

Studená vojna medzi Východom a Západom trvala od roku 1947 do roku 1989.

Sprevádzali ju preteky v zbrojení, ktoré sa prejavili aj prudkým rozvojom leteckej

techniky. Jedným zo symbolov sovietskej školy v tomto období boli stroje konštrukčnej

kancelárie Mikojan-Gurjevič. Prvýkrát sa preslávila stíhačkou MiG-15.

Dvojica konštruktérov Arťom Mikojan a Michail Gurjevič začala spolupracovať v roku 1939. Na začiatku druhej svetovej vojny sa sériovo vyrábala ich stíhačka MiG-3. Bol to záchytný stíhač určený pre operácie vo veľkých výškach, preto sa jeho výroba skoro zastavila. Boje na východnom fronte totiž zväčša prebiehali v nízkych výškach.

Po vojne vyvinuli prúdovú stíhačku MiG-9, ktorá patrila ešte do prvej generácie strojov s prúdovým pohonom. Mala rovné krídlo a dosť nespoľahlivé motory, ktoré vznikli odkopírovaním nemeckých BMW 003. Bolo jasné, že prípadný nástupca bude potrebovať lepšiu pohonnú jednotku.

V tejto situácii sovietski konštruktéri a minister letectva navrhli Josifovi Stalinovi, aby sa ZSSR pokúsil kúpiť britský motor Rolls-Royce Nene, ktorý by potom odkopírovali. Stalin ich vysmial s tým, že „iba blázon by predával svoje tajomstvá“. Dal však súhlas na oslovenie britskej strany. Na všeobecné prekvapenie labouristickej vlády Clementa Attleeho, ktorý v roku 1945 vystriedal Winstona Churchilla, súhlasila. A to nielen s predajom motora, ale navrch pridala aj práva na licenčnú výrobu. Sovieti tak nemuseli nič kopírovať. Množstvo britských a amerických pilotov

v Kórei za toto rozhodnutie premiérovi Attleemu asi neďakovalo.

Moderná konštrukcia

Vráťme sa však ku vzniku MiG-15. Po získaní britského motora nariadila Rada ministrov ZSSR konštrukčnej kancelárii Mikojan-Gurjevič, aby postavila dva prototypy modernej výkonnej záchytnej stíhačky, ktorá by vo veľkých výškach bojovala proti strategickým bombardérom. Nový stroj vznikol doslova okolo motora. Mal krátky sudovitý trup s nasávacím otvorom vpredu. Vaňa kokpitu bola umiestnená pred motorom uprostred nasávacieho kanála. Pokročilým prvkom konštrukcie boli šípovité nosné plochy. Prvé prúdové lietadlá mali ešte klasické rovné krídla. Ostrý šíp smerom doza-

du bol aerodynamicky vhodnejší pre vysoké rýchlosti. Veľmi účelne bola riešená výzbroj. Dva kanóny kalibru 23 mm a jeden kanón kalibru 37 mm boli spoločne umiestnené na platforme, ktorá sa dala spustiť z prednej spodnej časti trupu. To výrazne zjednodušovalo údržbu zbraní a ich nabíjanie.

Výzbroj však bola na druhej strane aj jedným z nedostatkov MiG-15. Tie boli pôvodne určené na boj s bombardérmi, proti ktorým boli kanóny veľmi účinné. Pri boji s malými a prudko manévrujúcimi stíhačkami však prekážala nízka rých-

losť streľby. Balistické vlastnosti kanónov rôzneho kalibru sa výrazne líšili a bolo veľmi ťažké sústrediť paľbu do jedného bodu. Môžu to dosvedčiť mnohí piloti síl OSN z Kórey, ktorí prežili nervy ničiace okamihy, keď strely kalibru 23 mm lietali nad nimi a zároveň strely kalibru 37 mm pod nimi.

Prvé zostrelly

MiG-15 vstúpil do služby v ZSSR v roku 1949 a už na jar 1950 dosiahol prvé vzdušné víťazstvá. Sovietski piloti vo farbách komunistickej Číny zostrelili dva stroje čínskych nacionalistov gen. Čankajška. Išlo o vrťuľové P-38 a B-24 z čias druhej svetovej vojny. Prvý zostrel prúdového lietadla dosiahli v Kórei 1. novembra 1950. Obeťou sa stal americký F-80 a bol to vôbec prvý zostrel prúdového lietadla iným prúdovým strojom v dejinách.

Aj F-80 však patril do prvej generácie prúdových stíhačiek a vznikol ešte na konci druhej svetovej vojny. Častejším protivníkom MiG-ov v Kórei boli americké F-86 Sabre. Súboje s nimi boli omnoho vyrovnannejšie. Často rozhodovali individuálne kvality pilotov. Kým čínski a kórejskí piloti boli väčšinou ľahkou obeťou, skúsení sovietski piloti (lietajúci v kórejských farbách) boli omnoho ťažším orieškom. Súboje väčšinou rozhodovala aktuálna taktická situácia. Niektorí sovietski piloti dosiahli vysoký počet víťazstiev. Jevgenij Pepeľajev a Nikolaj Suťagin mali 22 zostrelcov, ďalší piloti dosiahli 15 zostrelcov. Na strane USA mal najlepší pilot Joseph McConnell 16 zostrelcov. Síly OSN však dosiahli vyšší celkový počet zostrelcov.

U nás najpočetnejší

Okrem kórejskej vojny bojovali stroje MiG-15 aj na Blízkom východe, najmä v letectve Egypta. Spolu ich v ZSSR vyrobili približne 12 000, ďalších 6 000 vznik-

v podniku Aero Vodochody sa začala v roku 1951 a pôvodný typ MiG-15 sa u nás označoval ako S-102. Pre naše letectvo najskôr dodali 66 kusov zo ZSSR a potom sme v licencií vyrobili ďalších 525.

Nasledovala výroba zdokonalenej verzie MiG-15bis, ktorá u nás lietala ako S-103. Líšila sa najmä výkonnejším motorom a zväčšenými brzdiacimi štítmí. Prvých 25 kusov dodali zo ZSSR, v licencií sme vyrobili pre naše letectvo 444 kusov.

Existovala aj dvojmiestna cvičná verzia, ktorá sa označovala ako MiG-15 UTI (u nás CS-102). Naše letectvo ich použilo 324. Spolu sme teda mali vo výzbroji 1 384 lietadiel MiG-15. Vysoký počet používaných strojov však znamenal aj vysoký počet nehôd. Pri haváriách a katastrofách bolo zničených 233 lietadiel a zahynulo 140 letcov. Ďalších deväť osôb bolo usmrtených pri pádoch lietadiel na zem.

Najdlhšie sa vo výzbroji udržala verzia, ktorá bola vyvinutá špeciálne v Československu. MiG-15 SB bol stíhací bombardér, ktorý mal na krídle pridané štyri závesníky. Pôvodný MiG-15 mal len dva závesníky pre prídavné nádrže. Verzia SB mala šesť závesníkov a mohla na nich no-

lo v rámci licenčnej výroby v Číne, Poľsku a Československu.

Najmä výroba u nás bola veľmi významná. MiG-15 sa dokonca stal najpočetnejším typom vo výzbroji československého letectva v celej jeho histórii. Výroba

siť aj bomby a neriadené rakety. Posledné z nich vyradili až v roku 1983, krátko pred príchodom nových bitevných strojov Suchoj Su-25.

Text: Miroslav Barič

F-35 riadi pozemné rakety

Americká námorná pechota našla nový spôsob použitia pre raketomety M142 HIMARS, ktoré odpaľujú rakety GMLRS, presne navádzané pomocou GPS. Senzory nových stíhačiek F-35B dokážu rozoznať pozemné ciele v každom počasi a odovzdať súradnice najbližšiemu vozidlu HIMARS, ktoré potom na cieľ odpáli raketu. F-35B totiž v záujme zachovania vlastností stealth nenesie výzbroj na vonkajších závesníkoch, ale v zbraňových šachtách, čo znižuje kapacitu. HIMARS tak poskytne lietadlu ďalšie navádzané zbrane. F-35B odosiela informácie o celi veľmi krátkou šifrovanou komunikáciou, čo mu umožňuje zachovať vlastnosti stealth a neprezradiť svoju polohu. Rakety GMLRS boli doposiaľ testované na vzdialenosť 110 km, ďalšia verzia má mať dosah predĺžený na 135 km.

Nová čínska húfnica

Čína pridala do rodiny svojich vozidiel na osemkolesovom podvozku ZBL-09 aj samohybnú húfnicu kalibru 155 mm. Pôvodné bojové vozidlo s kanónom kalibru 30 mm sa objavilo v roku 2009. Odvtedy vznikol aj obrnený transportér bez veže, vozidlo priamej palebnej podpory s kanónom kalibru 105 mm, samohybný mínomet kalibru 120 mm aj húfnica PLL-09 122 mm. Teraz pribudla ťažšia húfnica SH-11 kalibru 155 mm s hlavňou dlhou šesť metrov. Ide o štandardný kaliber NATO a toto vozidlo je určené najmä na export. Základné vozidlo ZBL-09 má hmotnosť 21 ton, pri SH-11 narastla na 25 ton. Dĺžka je 8 m, šírka 3 m a maximálna rýchlosť na ceste je 100 km/h.

Text: Miroslav Barič

Foto: Lockheed Martin, U.S. Marine Corps

Dron zostrelil dron

Americké letectvo úspešne testovalo odpálenie rakety AIM-92 Stinger z bezpilotného prostriedku MQ-9 Reaper. Cieľom bol iný dron a raketa ho zasiahla a zostrelila. Malo by sa tak stať vôbec prvýkrát v histórii, keď jeden bezpilotný prostriedok zostrelil druhý. MQ-9 Reaper vstúpil do služby v roku 2007 a zatiaľ ich vyrobili približne tristo. Má hmotnosť

4,7 tony a na šiestich závesníkoch unesie 680 kg výzbroje. Väčšinou nosí dve navádzané bomby s hmotnosťou 227 kg alebo dve rakety Maverick proti pozemným cieľom. Na boj proti vzdušným cieľom môže nosiť rakety Stinger s dosahom osem km, ale aj Sidewinder s dosahom 35 km či dokonca AMRAAM s dosahom 100 km.

Emiráty modernizujú AH-64

Spojené arabské emiráty pozmenili plány, čo sa týka flotily svojich bojových vrtuľníkov AH-64 Apache. Ešte v roku 2017 chceli kúpiť 37 nových strojov vo verzii AH-64E. Teraz ich však kúpia iba deväť. Zároveň na verziu AH-64E modernizujú osem zo svojich 28 vrtuľníkov AH-64D. Emiráty intenzívne používajú vrtuľníky v Jemene. Dva stroje tam boli od roku 2015

stratené a mnohé ďalšie sú veľmi opotrebované. Rozdiel medzi verziami E a D je najmä vo výkonnejších a úspornejších motoroch a tiež vo výrazne lepšom elektronickom vybavení. Posádka AH-64E môže byť prepojená s inými strojmi a zdieľať s nimi informácie. Môže tiež ovládať priamo z paluby bezpilotné prostriedky a navádzať rakety na ciele, ktoré drony zistia.

Spojené štáty darovali Filipínam štyri lietadlá OV-10 Bronco. Ide o ľahké dvojmotorové turbovrtuľové bojové lietadlo, ktoré americké letectvo vyradilo už v roku 1995. Vyvinuli ho v roku 1965 na boj s gerilami, prieskum a na navádzanie leteckých útokov. Stroje bojovali vo Vietname a naposledy v roku 1991 v Iraku. Vyradené stroje potom prevzali civilné vládne agentúry, napríklad NASA. Práve tá teraz dodala dva stroje Filipínam. Ďalšie dva kusy sú zaujímavejšie. Nedávno ich modernizovali a testovali v boji proti teroristom v Iraku. Majú nový kokpit a systém navádzania rakiet. Okrem týchto štyroch nových strojov má filipínske letectvo ešte osem starších letu schopných kusov a v súčasnosti je jediným vojenským používateľom tohto typu.

Veterány slúžia na Filipínach

Egypt nakupuje muníciu pre Abramsy

Egypt objednal 60 000 kusov munície kalibru 120 mm pre svoje tanky Abrams. Tých má vo výzbroji 1 300 kusov. Väčšinu objednávky tvoria cvičné strely, ale sú v nej aj nové typy munície, ktoré egyptská armáda predtým nepoužívala. Je medzi nimi 10 000 kusov nových protipancierových striel APFSDS-R. Ďalších 4 500 kusov tvoria pokročilé výbušné strely IM HE-T, ktorých Egypt kúpi 4 500. Tie sú použiteľné proti budovám a opevneniam a Egypt ich využije v boji proti teroristom na Sinajskom polostrove. IM HE-T váži 16 kg, z toho 3,2 kg je hmotnosť výbušniny. Strela má stopovku, ktorá je viditeľná na vzdialenosť približne 4 000 metrov. Strelec ju môže nastaviť tak, aby vybuchla pri náraze na cieľ alebo s oneskorením až potom, keď prerazí dovnútra.

Dve črepiny v bruchu „šťastného muža“

„V bojoch pri Dunkerque som dostal 19. decembra 1944 dve črepiny do brucha – nuž, nebol to pekný vianočný darček. Mal som roztrhané črevá na piatich miestach, operovali ma celé hodiny, ale ako vidíte – som tu,“ usmieva sa 98-ročný Bernard Papánek, druhým menom Benjamín Pálgy (1920).

Jeho korene po otcovi siahajú do Vrádišťa pri Skalici, dnes žije v Šajdíkových Humenciach pri Senici, no vyrastal vo Viedni a sčasti aj na južnej Morave. Po tom, ako nacistické Nemecko anektovalo v roku 1938 Rakúsko, stihol ujsť do Brna. „Fašisti boli ako mor. Prešlo len pár mesiacov a v marci 1939 obsadili Čechy a Moravu. Utekal som cez Bratislavu a loďou dolu Dunajom na Balkán a potom do Palestíny.“ Bol zo židovskej rodiny a vedel, že čakanie by mohlo znamenať jeho smrť.

Zranený v prvej línii

Keď vyťahuje zo zásuvky svoje fotografie, samozrejme, že nás zaujíma tá, na ktorej je napísané: „Alexandria, 21. 2. 1943“. Na rube skupinového záberu čs. vojakov je aj niekoľko podpisov vrátane jeho: „V Palestíne som 19. októbra 1942 vstúpil k čs. jednotkám, ktoré potom bojovali v severnej Afrike pri Tobruku, slúžil som v 11.rote 200. ľahkého protiletadlového pluku,“ hovorí muž, ktorý žije posledných päť rokov na Záhorí. Predtým, od roku 1964, žil v Izraeli. Vráťme sa však späť k spomenutému 19. decembru 1944. „Major, čo ma operoval, mi po šiestich týždňoch povedal, že som šťastný človek, lebo sám neveril, že ujdem smrti,“ vraví 98-ročný chlap. Dodá, že prežil hlavne vďaka skvelým kanadským vojenským lekárom a dobre vybavenej vojenskej nemocnici, ktorú Kanadčania v meste

Saint-Omer obsadili po Nemcoch. A čo predchádzalo jeho zraneniu? „Z nášho postavenia v pieskových dunách blízko belgicko-francúzskych hraníc, bolo to v prvej línii, ma poslali pre potraviny do jednej belgickej dediny. Keď som prechádzal po odkrytom plochom brehu, len som začul výbuch a treslo ma na zem. Pribehl mi na pomoc dvaja kamaráti. Odtiahli ma do bezpečia a odviezli do nemocnice...“

„Fašisti sa zobúdzajú.

Aj inde, aj na Slovensku.

Ja som to osobne zažil,

keď boli pri moci. Prosím,

hovorte o tom, čo to bolo

za peklo, hlavne mladým.“

Po okamžitej operácii a dvoch mesiacoch liečenia ho prepravili z pevniny späť do Veľkej Británie. Hlásil sa do náhradného telesa, ďalej sa liečil a bol ponechaný v zadnom slede.

Vynútený útek víťaza vojny

Po vojne sa vrátil najskôr do Palestíny a do Viedne, kde predtým žila jeho rodina. „Rodi-

čia, dedko, tety aj sesternice zahynuli v koncentračných táboroch. Všetci príbuzní. Ja som vo Viedni už nechcel žiť. Prišiel som do Československa, prvých pár dní som prežil v pražských kasárňach.“ V septembri 1946 sa ako slobodník v zálohe prezentoval na pokračovanie v činnnej službe. „V Prahe ma od vojakov poslali na lekársky prieskum. Nakoniec mi na základe zranenia určili 40-percentnú invaliditu aj s malým dôchodkom.“ Prostredníctvom viacerých organizácií hľadal ďalších príbuzných. Takmer vždy s rovnakým koncom: „Otcova sestra bola vydatá vo Varšave, mali malú pekáreň a jedenásť detí, no nedopátral som sa nikoho z nich...“

Ostal žiť v Brne, spočiatku súkromne učil angličtinu, ale po roku 1948 to už nešlo. Muž, ktorého vyznamenali napríklad britskou vojenskou medailou Africa Star (12. 7. 1945) či Čs. vojnovou medailou za zásluhy II. stupňa (24. 12. 1945), robil v mliekarni, pracoval na benzínovom čerpadle a bol pomocný skladník v panelárni. Nádej na lepšiu prácu mu svítila, keď mu kamarát z vojny napísal, že v Bratislave v novom hoteli Devín hľadali začiatkom päťdesiatych rokov manažéra s ovládaním jazykov. „Prišiel som na pohovor, povedal som, že sa viem dohovoriť po nemecky, anglicky aj po francúzsky. Riaditeľ mi však diskretné pošepkal, že on by ma zobral hneď, ale aj tak mi nedáva veľké šance. Rozhodovalo kádrové oddelenie. Nuž, bol som v západnej armáde, veľa mojich kamarátov bolo vtedy vo väzení. Navyše som si písal so známymi v Anglicku, Izraeli aj vo Francúzsku, takže viackrát ma vyšetrovala tajná polícia. Skrátka – to miesto som nedostal.“

Keď si zobral za manželku pani Editu Papáčovú, rodenú Wernerovú, zo Senice, vy-

chovávala dve už dorastajúce deti. Jej prvý muž zahynul vo vojne. V roku 1964 Bernardovi Papánkovi dovolili prvý raz vycestovať na Západ. Vo Viedni sa mal stretnúť so strýkom, ktorý prežil holokaust. Nevedel, že ho bude čakať aj brat Otto, vysoko postavený pracovník izraelského ministerstva dopravy. Bolo pred ním ťažké rozhodovanie: „Napokon sme sa aj s manželkou rozhodli, že prijímame bratovu ponuku a emigrujeme do Izraela. Bol to vynútený útek, vedel som, že v Československu ma už nič dobré nečaká. V neprítomnosti ma odsúdili na osemnásť mesiacov väzenia, manželku na rok. Hoci ešte v šesťdesiatych rokoch sme dostali pri zvolení prezidenta amnestiu, prišiel som sem na návštevu až po skončení totality v roku 1990.“

Jeho manželka najskôr verila, že deti prídu za nimi do Izraela. No oni už aj v čase politického odmäku nemali záujem o vystaňovanie. „Nevedeli reč, mali tu priateľov – chceli ostať na Slovensku. Ešte za Dubčeka pricestoval manželkin syn za nami, ale vrátil sa. Neskôr sme sa stretávali v Rakúsku. Manželka sa dostala na Slovensko na pohreb rodičov, aj keď s veľkými problémami.“

Mier borovicových lesov

Bernard Papánek, v Izraeli Benjamín Pálgy, pracoval v izraelských aerolíniách El Al – 19 rokov – až do dôchodku. V sklade. A ako sa dostal k tomu dožiť svoj život na Slovensku? „Bývali sme v meste Bat Yam južne od Tel Avivu, no manželka pred 18 rokmi dostala rakovinu. Dcéra Vierka Sekáčová jej navrhla, aby prišla za ňou do Šajdíkových Humenec. Že sa o ňu postará. Bolo to dobré riešenie, zomrela v pokoji. No a pred šiestimi rokmi moja nevlastná dcéra Vierka to isté navrhla mne. náš dvojizbový byt v Izraeli bol na 3. poschodí, no bez výťahu. Ale hlavne – v jej rodine sa cítim naozaj doma a aj na Slovensku sa cítim veľmi dobre,“ pochvaľuje si muž, ktorému rezort obrany udelil v roku 2015 Pamätnú medailu k 70. výročiu oslobodenia. Nikdy nefajčil, pohár vína si dá zo štyri razy v roku, a aj vďaka tomu môže denne vyraziť na dve polhodinové prechádzky. „Málokde na svete cítim taký mier, ako v tunajších borovicových lesoch, je tu krásne a aj obec je veľmi pekná.“ Chodí bez paličky. No nielen to. Denne číta slovenské noviny, dostáva aj izraelské, so záľubou číta veľa kníh a večer pozerá televízne stanice od Bonnu až po Paríž či Moskvu. Vždy chcel mať prehľad, dokonca sa trošku začal učiť ruštinu. Rád sa rozpráva, rád sa smeje. No potom jeho hlas zväčšnie: „Fašisti sa zobúdzajú. Aj inde, aj na Slovensku. Ja som to osobne zažil, keď boli pri moci. Prosím, hovorte o tom, čo to bolo za peklo, hlavne mladým,“ zdôrazňuje muž, ktorý si aj tento december nepochybne spomenie, ako prežil Vianoce 1944 vo vojenskej nemocnici na hranici života a smrti s husto pozašivaným bruchom.

Text: Pavol Vitko

Foto: autor, archív B. P. a VHÚ – Vojenský historický archív Bratislava

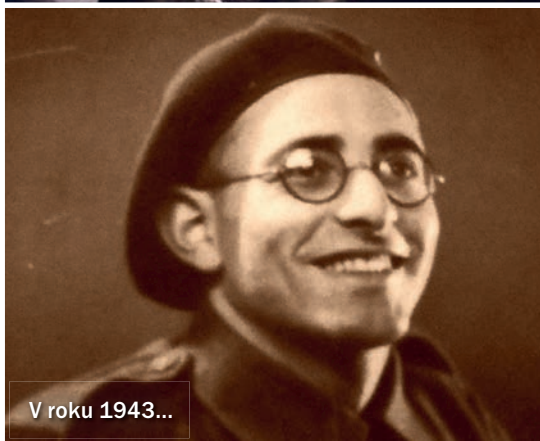

Z bojov čs. vojakov pri Dunkerque

S manželkou po svadbe

S čs. vojakmi pred nasadením v Tobruku v Alexandrii 21. 2. 1943 (stojí vpravo)

V roku 1943...

... a po 75 rokoch vo vojnovej čs. uniforme

Z bojov čs. vojakov pri Dunkerque

Návšteva Spojených štátov

Náčelník Generálneho štábu OS SR genpor. Daniel Zmeko navštívil Spojené štáty americké. Stretol sa s veliteľom Spojeneckého veliteľstva pre transformáciu generálom André Lanatom.

O spolupráci v oblasti modernizácie ozbrojených síl prostredníctvom programov FMS a o podrobnostiach pripravovanej akvizície lietadiel F-16 rokoval s riaditeľom Agentúry pre obranu a bezpečnosť spoluprácu DSCA generálporučíkom Charlesom Hooperom. Zúčastnil sa tiež na konferencii náčelníkov generálnych štábov C-VEO, kde rokoval s riaditeľom pre strategické plánovanie armády USA generálporučíkom Richardom D. Clarkom a stretol sa s náčelníkom Zboru náčelníkov štábov armády USA generálom Josephom F. Dunfordom. Potom na pozvanie generálmajora Courtneyho Carra navštívil štát Indiana.

Zasadal Vojenský výbor EÚ

Generálporučík Daniel Zmeko sa 24. a 25. októbra zúčastnil na rokovaní Vojenského výboru EÚ (EUMC) v Bruseli. Témou bola príprava mimorozpočtového fondu EPF na podporu aktivít Spoločnej bezpeč-

nostnej a obrannej politiky EÚ v období 2021 – 2027, prebiehajúce operácie a výcvikové misie. Genpor. Zmeko sa stretol s predsedom EUMC gen. Kostarakosom, poďakoval mu za doterajšiu spoluprácu a odovzdal oficiálne ocenenie za rozvoj vzťahov medzi EUMC a OS SR. Predseda Vojenského výboru NATO gen. Peach a zástupca najvyššieho veliteľa spojeneckých síl v Európe gen. Everard prezentovali spoluprácu medzi EÚ a NATO. Šéfka zahraničnej politiky EÚ Federica Mogheriniová informovala o implementácii Globálnej stratégie pre zahraničnú a bezpečnostnú politiku EÚ. Rokovanie ukončil gen. Kostarakos odovzdaním funkcie gen. Claudiovi Grazianovi, ktorý sa 6. novembra stal novým predsedom EUMC.

Športovci u náčelníka

Náčelník generálneho štábu genpor. Daniel Zmeko prijal 7. novembra troch členov žilinského 5. pluku špeciálneho určenia – úspešných športovcov s jedinými výsledkami.

Kapitánka Sylvia Šebestian je majsterkou ozbrojených síl v cezpoľnom behu na 4 a 7 km, štvornásobnou majsterkou Slovenska v maratóne a dvojnásobnou majsterkou Slovenska v behu na 50 km. Ďalší dvaja Žilínčania dosahujú skvelé výsledky na streleckých súťažiach. Jeden z nich je sedemnásobným majstrom ozbrojených síl v bojovej streľbe, v roku 2018 sa stal medzinárodným majstrom Slovenska a medzinárodným majstrom Česka v praktickej streľbe z pušky podľa pravidiel IPSC. Druhý je štvornásobným majstrom ozbrojených síl v bojovej streľbe. V októbri 2018 vyhral v USA TAG Match v disciplíne pištoľ a obsadil 4. miesto v disciplíne puška.

Zdravotníci, záchranári, hasiči

V priestoroch Centra výcviku Lešť, najmä požiaro-záchranárskeho komplexu Jakub Village, sa uskutočnil týždenný súčinnosť odborný výcvik vojenských zdravotníkov, zdravotníckych záchranárov a lekárov Záchrannej zdravotnej služby Bratislava a Hasičského a záchranného zboru SR.

Podľa odborného garanta výcviku podplukovníka MUDr. Jozefa Silleho z Úradu hlavného lekára OS SR bol hlavným cieľom praktický nácvik zásahu v simulovaných podmienkach pri udalostiach hromadného nešťastia. Účastníci sa sústredili na nácvik zásahov v rôznych typoch nebezpečenstva, na techniky imobilizácie, princípy triedenia a evakuácie postihnutých osôb, riešenia priority liečby a samotné poskytovanie zdravotnej starostlivosti pri rôznych typoch zasiahnutia a poranení.

Generáli plnia sľuby

Ako píšeme na stranách 4 – 5, po štvorročnej rekonštrukcii 11. novembra slávnostne sprístupnili vojenský cintorín v Trenčíne, časti Kubrá. Cintorín, na ktorom je pochovaných dovedna 771 padlých vojakov, z toho 338 Slovákov a Čechov, 24 Talianov, 112 Maďarov, 11 Rakúšanov, 54 Poliakov, 122 Rumunov, štyria Nemci, 86 Rusov, 17 Turkov a traja neznámi vojaci, rekonštruovali zástupcovia Klubu generálov SR pod vedením generálporučíka v. v. Pavla Honzeka.

„Práce sme rozdelili do etáp tak, aby sa obnova zavŕšila k stému výročiu skončenia Veľkej vojny. Dnes môžeme s hrdosťou konštatovať, že klub generálov sľub splnil a cintorín dostal novú tvár. Niektoré časti sme ponechali aj po rekonštrukcii v pôvodnej podobe z vojnových rokov. Doplnili sme stĺpy na zavesenie štátnych vlajok, centrálny kríž a chodníček k nemu, nástupovú plochu a informačné tabule,“ bilancuje generál Honzek. Ordinár OS a OZ SR Mons. František Rábek posvätil na cintoríne kovový kríž, vysoký dva a pol metra, na ktorý sa poskladali vojenský duchovní ordinariátu.

Podplukovník Sille, veliaci poddôstojník – hlavný zdravotník OS SR štábný nadrotmajster Viliam Machara i vedúca staršia zdravotníčka obväziska zvolenského krídla velenia, riadenia a prieskumu vzdušných síl rotná Zuzana Filkorová konštatovali, že najnáročnejší bol nočný výcvik.

Kaplán na odchode

Po vyše 21 rokoch sa v posledný deň tohto roka zavŕši vojenská kariéra jedného zo služobne najstarších príslušníkov Ordinariátu OS a OZ SR, 57-ročného kaplána Taktického krídla genmjr. Otta Smika Sliač majora ThLic. Františka Mihaľa. Po absolvovaní bohosloveckej fakulty pôsobil v košickej arcidiecéze. Ako kaplán v Trebišove, Bardejove, vo Vranove nad Topľou či ako farár v Bystrom. V roku 1997 vstúpil do vtedajšej duchovnej služby Armády SR a jeho pôsobiskom sa stal Sliač.

Prácu, ktorú tam vykonával, si pochvaľujú veliteľ krídla plukovník gšt. Vladimír Lisý i ordinár OS a OZ SR Mons. František Rábek. Majora Mihaľa teší, že ho vyhľadávajú nielen bývalí vojaci základnej služby, ale aj bývalí profesionálni vojaci a ich rodiny: „Prídu, pozdravia, porozprávame sa. To je najlepšie vysvedčenie mojej práce. Cítim, že som ju nerobil zbytočne.“

Text a foto: Jozef Žiak

● Zástupca náčelníka Generálneho štábu OS SR genmjr. Josef Pokorný navštívil 8. novembra slovenský tím pre integráciu síl NFIU v Bratislave-Vajnoroch. Prvá návšteva po jeho vymenovaní do pozície bola zameraná na postavenie, úlohy a aktivity jednotky. Genmjr. Pokorný ocenil vybraných vojakov pamätnými medailami pri príležitosti 25 rokov Ozbroyených síl SR.

● Na pozvanie veliteľa maďarských pozemných síl brig. gen. Zsolta Sándora navštívil 7. a 8. novembra veliteľ slovenských pozemných síl genmjr. Jindřich Joch Budapešť a Székesfehérvár. Témami boli aktuálna situácia v pozemných silách oboch krajín, budúcnosť maďarských ozbrojených síl, stav príprav veliteľstva mnohonárodnej divízie a spolupráca na výcvikových aktivitách. Genmjr. Jocha tiež prijal poverený veliteľ spoločného operačného veliteľstva maďarských ozbrojených síl generálmajor Zoltán Mihóczy.

● V Centre výcviku Lešť sa 5. – 9. novembra uskutočnili bojové školské streľby 1. raketometnej batérie raketometného oddielu, nazvané Operation November Rain 18, s použitím 122 mm húfníc HD-30A v spolupráci s prieskumnou batériou raketometného oddielu. Cvičiace jednotky navštívil veliteľ 1. mechanizovanej brigády brigádný generál Vladimír Kubáň.

● V martinskej Základni výcviku a mobilizačného doplnovania 9. novembra slávnostne vyradili absolventov poddôstojníckeho kurzu OR-6. Cieľom kurzu bolo pripraviť vojakov na povýšenie do poddôstojníckej hodnosti rotný a nastúpilo doň 50 vojenských profesionálov. Najlepším absolventom sa stal príslušník 5. pluku špeciálneho určenia Žilina.

● Príslušníci Čestnej stráže OS SR sa s ďalšími zahraničnými jednotkami 4. novembra zúčastnili na slávnostnej vojenskej prehliadke v talianskom Terste. Talianska republika si ako každý rok pripomenula víťazstvo v prvej svetovej vojne.

● Vojenský biskup Mons. František Rábek 18. októbra slávnostne požehnal Kaplnku sv. Františka z Assisi v Centre výcviku Lešť a celebroval pontifikálnu svätú omšu za účasti vojenských a policajných duchovných, príslušníkov a zamestnancov CV Lešť a ďalších hostí.

● V septembri a októbri sa rozšíril počet príslušníkov Základne stacionárnych komunikačných a informačných systémov Ozbroyených síl SR ocenených Janského plaketami za bezpríspevkové darovanie krvi. Bronzovú plaketu získala nadrotmajsterka Lenka Benková a zlatú kapitán Milan Grznár.

● Vojenský historický ústav pripravil panelovú výstavu Legiónári – naši hrdinovia Veľkej vojny 1914 – 1918 v martinskej Turčianskej knižnici. Na štrnástich paneloch približuje významnú časť vojenskej minulosti Slovenska. V priestoroch Základnej školy M. R. Štefánika v Piešťanoch VHÚ sprístupnil panelovú výstavu M. R. Štefánik, vojak, politik, astronóm.

● Pri príležitosti 100. výročia ukončenia prvej svetovej vojny a vzniku Československej republiky sa 24. októbra v priestoroch Veliteľstva brigády bojového zabezpečenia Trenčín uskutočnil slávnostný nástup. Veliteľka brigády plukovníčka Zuzana Kraushuberová odovzdala vybraným príslušníkom veliteľstva brigády Čestné odznaky OS SR, Odznaky náčelníka Generálneho štábu OS SR a vojenské kríže Za vernosť OS SR.

● Príslušníci Taktického krídla generálmajora Otta Smika Sliač si 100. výročie deklarácie slovenského národa pripomenuli 29. októbra slávnostným nástupom. Po prečítaní rozkazu prezidenta republiky veliteľ krídla plk. Vladimír Lisý v príhovore vyzdvihol aj význam cvičenia Air Shield 2018, ktoré príslušníci krídla absolvovali na výbornú.

Vojny a bitky na Slovensku

Výboje a ťaženia Svätopluka I. (871 – 894)

Svätopluk I. v rokoch 860 – 870 vládol ako nitrianske údelné knieža. Jeho cesta na veľkomoravský stolec bola plná dramatických chvíľ a zvrátov.

Ani po zrade a zosadení svojho strýka veľkomoravského panovníka Rastislava, ktorého roku 870 vydal do rúk Frankov, sa mu nepodarilo ovládnuť Veľkú Moravu, ba aj on sa načas dostal do bavorského väzenia. Pomohlo mu až protifranské povstanie, ktoré viedol jeho príbuzný Slavomír.

Cieľom povstania, ktoré vypuklo na území Nitrianskeho kniežatstva, bola nielen obrana vlastnej slobody, ale aj obnova spoločného veľkomoravského štátu. Týmto povstaním nadobudol moravsko-slovenský dualizmus aj opačný slovensko-moravský rozmer, keďže obnova veľkomoravského štátu v roku 871 mala svoje východisko na Slovensku. Po víťaznom povstaní a vyhnaní Frankov sa Svätopluk stal veľkomoravským kniežaťom.

Za vlády Svätopluka I. dosiahla Veľká Morava najväčší rozmach a stala sa stredoeurópskou mocnosťou. Politickým sobášom si pripáľal najvýznamnejší kniežací rod v Čechách – Přemyslovcov. Mierová zmluva s Lu-

dovítom II. Nemcom uzavretá vo Forchheim roku 874 umožnila Svätoplukovi usku-točňovať expanzívne výboje do okolitých slovanských krajín.

V rokoch 874 – 879 Svätopluk podnikol výboje proti Vislanu a podrobil si kniežatstvo Vislanov. V nasledujúcich rokoch postupne prevzal vládu nad Čechami a podriadil si Chorváty v Dolnom Sliezsku a polabských Srbov. Prispela k tomu aj okolnosť, že ešte roku 880 sa Svätopluk aj so svojou ríšou dal pod priamy patronát pápeža. Vtedy pápež Ján VIII. opäť uznal slovanskú liturgiu a vysvätil prvého nitrianskeho biskupa Vichinga.

Nástupný priestor

Po skončení výbojov na severe a severozápade obrátil Svätopluk pozornosť aj na juh a juhozápad, dovnútra Karpatskej kotliny. Hoci z tohto obdobia nemáme priame údaje o ďalšej bitke na území dnešného Slovenska, Nitrianske kniežatstvo, ktoré bolo už niekoľko desaťročí integrálnou súčasťou

Veľkomoravskej ríše, sa stalo mobilizačným a nástupným priestorom Svätoplukovho vojska. V Nitriansku sa doplnilo o bojové sily, sformovalo a zásobilo sa proviantom a všetkým potrebným na vojnové ťaženia do priestoru Karpatskej kotliny.

Od Bulharov dobyl Svätopluk celé Potisie, takže územie jeho ríše siahlo na juhu až k dolnému Dunaju a k Biharským vrchom. Aj podľa byzantského cisára Konštantína VII. Porfýrogeneta hneď za podunajskými mestami Belehradom a Sirmiom ležala Svätoplukova Veľká Morava, v ktorej tečú rieky Temeš, Tutis, Maroš, Kriš a Tisa a ktorú Dunaj oddeľoval od Bulharska.

Bulhari si po Svätoplukovom výboji v Karpatskej kotline udržali len Transylvániu (neskoršie Sedmohradsko, dnes v Rumunsku). Strata rozsiahleho územia v Potisí zblížila Bulharov s Bavormi. Roku 882 sa Bulhari pokúsili o protiútok, ale strategické územie späť nezískali. Svätopluk vtedy obvinil Arnulfa, vojvodu Korutánska a Panónie, syna bavorského kráľa Karolmana, že sa spojil s Bulharmi a chce ho pripraviť o život. Ako zaznamenal kronikár:

„Tvoji ľudia, strojác úklady o môj život a moju ríšu, spojili sa s Bulharmi; chcem, aby sa mi prisahou potvrdilo, že to nie je pravda!“

Knieža a kráľ Svätopluk I. a jeho synovia kniežatá Mojmir II. a Svätopluk II. na slovenských poštových známkach

Pustošiacie ťaženia

Vojvoda Arnulf odmietol túto požiadavku a Svätopluk čoskoro prepadol a celý rok pustošil Arnulfovú dŕžavu v Panónii. „Keď teda knieža zanedlho zozbieral zo všetkých slovanských krajov vojenskú zbraň, s veľkým vojskom vtrhol do Panónie, ukrutne a krvilačne s ňou vlk zabíjal, ohňom a mečom väčšinu kraja spustošil, rozvrátil a zničil.“

V nasledujúcom roku 884 Svätopluk pustošivý vpád zopakoval, pričom podľa fúlskeho kronikára „na tejto výprave mal toľko ľudí, že jeho vojsko videli prechádzať na jednom mieste od svitu do súmraku. S takým veľkým počtom ľudí teda plienil v Arnulfovej dŕžave dvanásť dní, napokon sa z vlastnej vôle šťastlivo vrátil a potom poslal istú časť svojho vojska za Dunaj.“

Fúlsky letopisec ďalej zaznamenal, ako skončili predstavitelia Arnulfovej správy. Neútočná fyzická likvidácia neobišla ani služobníctvo: „Sluhov a služobníkov s ich deťmi pozabíjali, z veľmožov niektorých zajali, iných povraždili, a čo je ohavnej-

šie, ktorej príslušníkov Arnulf prijal do svojich služieb ako predstaviteľov správy a vojenskej moci Pribinovho a neskôr Koceľovho Panónskeho kniežatstva. Arnulf ho získal po Koceľovej smrti roku 876.

Tri moravské útoky (v rokoch 833, 861, 883 – 884) proti pribinovcom (čiže Pribinovi, jeho synovi Koceľovi a ich verným) boli opakovaním starej mojmírovej politiky. Mojmírovci sledovali územný vývoj a vyhladenie protivníka, ktorý spochybňoval ich legitimitu. Pribinov kniežací rod by totiž mohol s franskou pomocou v príhodnej chvíli realizovať staré právo na kniežací stolec v Nitre.

Veľkomoravská ríša na vrchole Svätoplukovej slávy mala rozsah okolo 350-tisíc km² a žilo v nej asi milión obyvateľov. S hospodárskym vzostupom krajiny a s územnými výbojmi rástla aj Svätoplukova moc. Štruktúra veľkomoravskej spoločnosti a na ňu nadväzujúca organizácia štátnej moci mali za Svätopluka už ranofeudálny charakter, kde jednoznačne rozhodovala suverénna moc a vôľa panovníka.

Okolnosti zániku Veľkej Moravy dodnes nie sú uspokojivo objasnené. Nevedno, či sa rozpadla väčšmi z vonkajších alebo vnútorných príčin. Faktom pritom zostáva, že Veľká Morava roku 894 prišla o Panónske kniežatstvo a hneď nasledujúci rok sa odtrhli české kmene. Roku 896 stratila Potisie, ktoré obsadili Maďari, roku 897 sa osamostatnili polabskí Srbi. Na samom sklomku 9. storočia sa odohral bratovražedný boj medzi Mojmírom II. a Svätoplukom II., do ktorého v rokoch 898 a 899 zasiahli Bavori. Ich vojsko počas dvoch ťažení pustošilo krajinu a značne oslabilo vojenský potenciál Veľkej Moravy, čo využili starí Maďari pri obsadzovaní tohto priestoru.

Text: Doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD.
Vojenský historický ústav

Strieborný terčik s priemerom 44 mm, na ktorom je vytepaný jazdec so sokolom. Terčik z obdobia Veľkej Moravy našli v roku 1949 pri archeologickom výskume v Starom Meste na Morave pri Uherskom Hradišti.

Česká zlatá pamätná medaila z roku 2014 s motívom Veľkomoravskej ríše (avérz a reverz)

šie, s odťatou rukou, odrezaným jazykom a prirodzením prepustili.“ Dvoma výpravami Svätopluk dôkladne vykorenil franskú moc v Zadunajskej a posunul hranice svojej ríše až k rieke Dráve a k Viedenskému lesu.

Svätoplukove vyhladzovacie výpravy v rokoch 883 – 884 smerovali nielen proti bavorským predstaviteľom Arnulfovej správy. Pobití a zmrzačení slovanskí panónski veľmoži patrili už k druhej generácii pribinovskej nitrianskej kniežacej dru-

Príchod Maďarov

Svätopluk I. zomrel roku 894, no ešte pred skonom rozhodol o rozdelení vlády v krajine medzi svojich synov. Mladší, Svätopluk II., sa so všetkou pravdepodobnosťou stal nitrianskym kniežaťom a bol podriadený staršiemu bratovi, Mojmírovi II., ktorý prevzal veľkomoravské žezlo. Za panovania týchto kniežat sa veľkomoravská ríša dostala do hlbokkej krízy, ktorá napokon vyústila do jej rozpadu.

Taktika a stratégia veľkomoravského vojska

Vzhľadom na to, že najpočetnejšiu časť veľkomoravských ozbrojených síl tvorili peší bojovníci vojenskej pohotovosti, ktorú tvorili nižšie vrstvy slobodného obyvateľstva, taktika veľkomoravských vojsk proti franským útokom spočívala najčastejšie v rozdrobovaní boja so stálym dobíjaním na nepriateľa. Súčasťou tejto taktiky bolo aj všestranné využívanie fortifikačných zariadení a stiahnutie vojenských síl a značnej časti obyvateľstva do mohutných opevnených hradísk alebo hradských stredísk plniacich refúgiálnu (útočiskovú) funkciu. Stratégia zaznamenala zmeny za vlády Svätopluka I., ktorý sa namiesto dovtedajšej obrannej stratégie zamerával na expanzívne rozšírenie veľkomoravského štátu. Tieto vojenské akcie boli neraz spojené s represívnymi plieniacimi výpravami do zahraničia, napríklad do Zadunajska. Cieľom rabovania bolo zlomiť hospodárske zázemie nepriateľa a zničením zdrojov jeho obživy ho prinútiť ku kapitulácii, respektíve donútiť ho, aby prijal nadiktované podmienky a prípadnú platbu tribútu.

37 litrov krvi

Výkonný poddôstojník VVP Turecký vrch

nadrotmajster Ján Kalmár daroval krv v roku 2000

ešte ako vojak základnej služby v klubovni útvaru

čestnej stráže prezidenta.

Pre rodáka z Kľúčovca v okrese Dunajská Streda to nebolo nič nové. Darcom krvi bol jeho otec a sestra pracovala v Červenom kríži. „Aj preto som vôbec nezaváhal a potom som už v darovaní pokračoval každé tri mesiace, ak som nebol chorý. Je to vždy dobrý pocit,“ priznáva nadrotmajster Kalmár.

Na Cypre aj v Bosne

Po absolvovaní základnej vojenskej služby sa rozhodol stať vojenským profesionálom. Až do roka 2012 pôsobil v útvaru Čestnej stráže OS SR ako veliteľ družstva. Potom prešiel do VVP Turecký vrch, ktorý je súčasťou martinskej Základne výcviku a mobilizačného doplnovania.

Ján neprestal s darovaním krvi ani počas svojho pôsobenia v mierovej misii OSN UNFICYP na Cypre a EUFOR ALTHEA v Bosne a Hercegovíne. V októbri získal diamantovú plaketu profesora MUDr. Jana Janského od miestneho spolku Červeného kríža Bratislava-okolie v Malackách za osemdesiatnásobné bezpríspevkové darovanie krvi a trombocytov. A odvtedy už krv daroval ďalšie dva razy. Spoločne s ním daruje krv aj jeho manželka, profesionálna vojačka v dopravnom krídle v Kuchyni. Celkovo už daroval takmer 37 litrov najcennejšej tekutiny.

Neváham a idem

„Postupne ma zaradili do databázy darcov na trombocytaferézu. Je to adresnejšie. Viem, že keď ma volajú, v ten deň tú krv potrebujú. Najmä na onkológii na Klenovej ulici v Bratislave. Tam ju vozia z Ružinova, kam chodím na odbery. Daroval som krv pre kamarátovho otca, keď to potreboval. Alebo keď vidím nejakú výzvu na internete pre kolegov vojakov a ich rodiny, tak neváham a idem,“ spomína Ján.

Veliteľ VVP Turecký vrch kapitán Július Humaj si jeho prácu pochvaľuje. „Nadrotmajster Kalmár je výborný vojak. Aj preto je v našom početne malom kolektíve výkonným poddôstojníkom. Je na neho vždy plné spolaľnutie. S jeho prácou som spokojný. Nehľadá výhovorky, ale spôsoby, ako čo najlepšie splniť úlohu. Aj preto sa uvažuje, aby zastával pozíciu veliteľa strelnice – veliteľa čaty. Je to zdvojená funkcia,“ spokojne konštatuje kapitán Humaj.

Text: Jozef Žiak
Foto: Archív J. K.

Na slávnostnom nástupe útvaru sa 31. októbra

2018 rozlúčili zástupcovia trenčianskeho práporu

podpory pozemných síl s najstarším slobodníkom

OS SR 55-ročným Zdenkom Riečičiarom.

Rodák z Horného Srnia nastúpil do ozbrojených síl koncom roka 2001. Pôvodne ho lákala možnosť dostať sa na zahraničnú misiu. Po jej skončení sa plánoval vrátiť do civilu. Z chvíľkovej záležitosti sa však napokon stala 17-ročná služba vo vojenskej rovnošate. Stal sa strelcom mechanizovaného družstva nitrianskeho mechanizovaného práporu. O tri mesiace neskôr odišiel plniť úlohy do mierovej misie OSN UNFICYP na Cyprus. Bol tam ako príslušník ženínej jednotky, elektrikár. Na Cyprus sa vrátil ešte na dva ročné pobyty. Najskôr pôsobil ako strážnik, potom opäť ako elektrikár v ženínej jednotke. Medzitým sa stal vodičom – elektromechanikom protiletadlovej batérie trenčianskeho práporu podpory velenia PS OS SR, neskôr vodičom špeciálneho vozidla (rádioreléovej stanice) a potom starším vodičom veliteľsko-štábného rádiového vozidla. Mal na starosti špeciálne vozidlá PV3S a Zil-131.

Slobodník Riečičiar je od mladosti športovo založený, beháva, posilňuje, takže aj vo svojich 55 rokoch pri preskúšaní telesnej zdatnosti podľa veliaceho poddôstojníka čaty bojového zabezpečenia a KIS rotmajstra Juraja Savka prekonal vojakov mladších o dve aj tri desaťročia. Pri 12-minútovom behu bez problémov ubehol vyše 3 kilometre. „Je príkladom pre ostatných vojakov aj v disciplinovanosti a starostlivosti o zverenú techniku,“ konštatuje rotmajster Savko.

Náčelník štábu trenčianskeho práporu major Juraj Vrbovský na jeho adresu hovorí, že nepoznal slová, nejde to: „Bol som mu veliteľom roty, poznal som ho aj počas pôsobenia na Cypre. Bodaj by sme mali viac takých zodpovedných vojakov, bol dobrým odborníkom ako vodič a elektrikár – a tých v útvere nikdy nie je dosť. Zapájal sa do mnohých športových aktivít útvaru.“

Slobodník Zdenko Riečičiar, ktorý základnú vojenskú službu absolvoval ako pohraničník v chebskej brigáde, v mladosti nechcel ani počuť o tom, že by sa stal vojenským profesioná-

lom. No teraz neľutuje. „Zažil som mnoho zaujímavého. Doma počas rôznych vyvedení a cvičení predovšetkým na Lešti, aj v medzinárodnom prostredí na Cypre.“

S armádnym prostredím sa však celkom nelúči. Nastúpi do fyzickej ochrany objektov v trenčianskom muničnom sklade.

Text a foto: Jozef Žiak

Hľadanie ranených v tme

Vpožiarno-záchranárskom komplexe Jakub Village na Lešti sa koncom októbra uskutočnil súčinnosťný odborný výcvik vojenských zdravotníkov, zdravotníckych záchranárov, lekárov záchranej zdravotnej služby a hasičov. Precvičovali komunikáciu a súčinnosť pri zásahoch.

Na podobných výcvikoch, ktoré majú už štvorročnú tradíciu, sa od začiatku zúčastňuje aj vedúca staršia zdravotníčka obväziska zvolenského krídla velenia, riadenia a prieskumu vzdušných síl rotná Zuzana Filkorová. Podľa nej má spolupráca so zdravotníckymi záchranármi a lekármi záchranej zdravotnej služby

veľký význam: „Majú obrovské praktické skúsenosti z každodenných zásahov pri rôznych haváriách, ale aj živelných pohromách. Pri spoločných výcvikoch bývajú najnáročnejšie ich nočné časti. Sú oveľa náročnejšie ako cez deň. Veľmi ťažké je hľadať ranených. Keď kričia, idete za hlasom, ale čo s tými, ktorí už nevládzu kričať?“

Od roku 2007 rodáčka zo Zvolena pôsobila v rámci leteckej pátracej záchranej služby na Sliači, neskôr v Prešove. A teraz vo zvolenskom krídle velenia, riadenia a prieskumu Vzdušných síl OS SR. Absolvovala mnohé odborné kurzy a školenia, ale aj kurz výškových prác či potápačský.

„Aby sme vedeli pri nejakom hromadnom nešťastí i pri následkoch útokov účinne a efektívne spolupracovať, musíme sa navzájom poznať, ovládať naše spôsobilosti, spoločne si precvičiť jednotlivé zásahy. Aby sme pri nich vedeli účinne spolupracovať a neplietli sa jeden druhému pod ruky. Aby každý vedel, čo môže od tej druhej zložky v prípade potreby očakávať,“ konštatuje Zuzana Filkorová.

Preto má pri spoločných cvičeniach najradšej zaujímavé a náročné scenáre. „Mám rada cvičenia v noci, daždi, v nepriaznivých podmienkach. Lebo pravidlom býva, že nešťastia sa dejú práve v takomto počasí, a nie za slnečného dňa, keď je pekne a teplučko.“

Text a foto: Jozef Žiak

Nezostali sme v tom sami

„Manžel bol zdravý, nič nenasvedčovalo, že by mohol mať vážnejšie problémy,“ spomína na obdobie pred apríla tohto roka Denisa Kováčová a jej manžel desiatnik Ondrej Kováč vydá niekoľko zvukov, ktoré ona už vie dešifrovať ako súhlas.

Bol piatok a štvorčlenná rodinka z dediny Žirany neďaleko Nitry mala pred sebou víkendový wellness pobyt. Ondrej ešte odskočil za svokrou, no potom mu prišlo zle. Začal vracať, bolela ho šija. Privolaná pohotovosť konštatovala, že to bude silná viróza. „Stav sa mu však rýchlo zhoršoval. Druhá rýchla zdravotnícka pomoc prišla do siedmich minút, no to už mu nebolo rozumieť. Zdalo sa, že má epileptický záchvat, upadol do bezvedomia. Keď sa prebral, bol na jednu stranu tela ochrnutý. A potom to už bolo len horšie,“ so smútkom v očiach opisuje kritické momenty pani Denisa.

Ocino nezomrel, iba sa lieči

„Lekárka predpovedala, že ak by aj prežil, zrejme ostane v bdelej kóme. Potom dostal horúčky. Oznámili nám, nech nerátame s ničím dobrým.“ Keď desaťročnú Sárú a šesťročného Benjamína zobrala do nemocnice a malý videl, že Ondrej dýcha, s nadšením vykrikol: „Vidíte, ocino nezomrel, on sa iba lieči!“ „Tak to aj bolo – a tak to je,“ zdupľuje pani Denisa.

Zabojovala, ako najlepšie vedela. Tri týždne v nemocnici bola pri manželovi každý deň. Snažila sa s ním komunikovať. Reakcie boli chabé alebo žiadne. Nevzdávala sa. Ešte ťažšie to bolo, keď Ondreja prepustili domov. Zohnať lekárov, predpísať lieky, prebaľovať, polohovať, kŕmiť cez katéter, modliť sa a dúfať.

Nehovoriac o problémoch s úradmi, poisťovňou, nemocnicami. Doteraz vstáva o pol štvrtej. Manžela umyje, prebalí, nakŕmi cez sondu, teraz už aj pomocou lyžičky, pripraví veci deťom do školy – a o štvrtí na šesť ide do práce. Predpoludním, keď predáva v miestnej samoobsluže, na Ondreja dohliada jeho otec. Po návrate domov kolotoč pokračuje. Organizuje aj návštevy rehabilitačných sestier či logopedičiek. V zamestnaní však chce vydržať. „Inak by som sa asi zbláznila,“ priznáva. Potom pohladí Ondreja po ruke a on opäť vydá zvuk, ktorému my nerozumíme, ale oni dvaja áno. „Nie, veď neplač,“ odvetí mu.

Cez klávesnicu

„V roku 2001 sa rozhodol pre armádu a ja som bol spokojný, schvaľoval som mu to. Športoval, armáda ho zaujímala, boli sme všetci šťastní,“ vraví roztraseným hlasom Ondrej Kováč senior, mocný, rozvážny muž, ktorý už so zosnulou manželkou vychoval štyri deti a postavil rodinný dom, kde s ním ostal bývať Ondrej s rodinou.

„Keď sme sa pred pätnástimi rokmi spoznali, bol vodičom vojenskej sanitky a ja som jeho uniformu obdivovala. Mala som ho rada ako vojaka – a mám ho rada aj takto,“ hovorí s láskou pani Denisa a hľadá manžela po tvári. „Veď my sme donedávna nevedeli ani prehľtať, my sme nevedeli ani komunikovať, ale

Pomoc a zodpovednosť

Organizovaním humanitárnej pomoci sa okrem iného snažíme viesť vojakov k zodpovednosti, solidarite a tímovému mysleniu,“ hovorí plukovník Marian Bodolló, generálny duchovný Ekumenickej pastoračnej služby (EPS) v Ozbrojených silách a ozbrojených zbroch SR. „Ústredie EPS sa už od svojho vzniku v roku 2006 usiluje podporovať aj humanitárny rozmer našej vojenskej prítomnosti v krajinách, kde pôsobia slovenskí vojaci v rámci operácií medzinárodného krízového manažmentu,“ dodáva Milan Gajdoš, riaditeľ správy Ústredia EPS. Môžeme spomenúť, že už v roku 2008 letela do afganskej provincie Baghlan prvá humanitárna pomoc v hodnote 3,1 milióna korún. EPS sa podieľala aj v súčinnosti s našimi vojakmi na zaslání pomoci do Afganistanu ešte päťkrát. Viacrát organizovala pomoc do Kosova či Bosny a Hercegoviny, no aj tam, kde sme vojakov nemali – na Ukrajinu, do Srbska či Macedónska. Tiež i v rámci Slovenska, kde sa chcú angažovať ešte viac. To všetko by sa však ťažko podarilo bez dobrej spoluprá-

ce aj rezortov obrany, vnútra či zahraničných vecí, Evanjelickej diakonie ECAV na Slovensku a ďalších organizácií.

„Naše Ústredie EPS sa snaží pôsobiť ako spoluorganizátor a koordinátor, pričom sme vďační všetkým, ktorí sa s nami podieľali na takmer dvoch desiatkach humanitárnych akcií,“ konštatuje Milan Gajdoš. Plukovník Marian Bodolló avizuje, že tento december sa EPS opäť podieľa aj s ďalšími partnermi na zmiernení nepriaznivých životných podmienok osôb vo vojnovu sužovanej krajine, kde pôsobia naši vojaci. Preto v rámci vojensko-civilnej spolupráce bude do Afganistanu zaslaných 540 školských uniforiem, z toho 245 dievčenských. M. Gajdoš dodal: „Pre Červený kríž v Bosne a Hercegovine pred Vianocami okrem iných vecí posielame lekárníčky, hygienické balíčky, plienky či osem kubických metrov detského oblečenia a topánok, ktoré vyzbierali vojaci samohybného delostreleckého oddielu Michalovce a kadeti či zamestnanci Akadémie ozbrojených síl generála M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši.“

od septembra robíme veľké pokroky, však, Ondrejko. Dokonca sme sa už naučili aj smiať,“ zdôrazňuje v prvom páde množného čísla.

Keď prichádzajú deti, k zatiaľ nevládnemu a vychudnutému otcovi sa úprimne pritúlia. A ako je to teda s tou ich komunikáciou? Ondrej si pamätá rozloženie písmen na klávesnici mobilu. Pani Denisa sa ho pýta, či je začiatkové písmeno slova v prvom riadku digitálnej klávesnice, alebo v inom. Potom pomaly vyslovuje písmená z určeného riadku. Keď Ondrej vydá súhlasy zvuk, prvé slovo sa začína črtať.

„Je to pomalé, ale je to skvelé. Veď viem, na čo myslí, čo chce. Raz si takto vyžiadal psychologičku. Chcel sa jej vyrozprávať. Ona nechcela veriť, že človek s takýmto predpokladaným poškodením mozgu, ktorého mala čakať nanajvýš bdelá kóma, dokáže komunikovať.“ Nielen to. Ondrej si spomenul aj na všetky PIN kódy, čísla účtov, heslá, ktoré azda nevedel spamäti ani vtedy, keď bol zdravý.

Pilulka a nákladiak

„Neboli sme bohatí, ale nič nám nechýbalo. No keď Ondro ochorel, začalo to byť horšie. Preto keď mi zavolať Ondrejov veliteľ pán Hocko, či by som sa neurazila, ak by v prospech jeho liečenia vyzbierali nejaké eurá, veľmi ma to prekvapilo.“ Rotný Martin Hocko je veliaci poddôstojník zabezpečovacej čaty Veliteľstva posádky Bratislava. Ondrej bol v jeho čate vodič 2. dopravného družstva – a dobrý vojak aj kamarát. Úsilie pomôcť postupne nadobúdalo širšie dimenzie. „Keď mi zatelefonoval pán Milan Gajdoš z Vojenskej podpornej nadácie, tajne som dúfala, že sa im azda podarí vyzbierať niekoľko stoviek. Zďaleka nie všetko platí poisťovňa a my sme sa už postupne začali zadlžovať.“

Po tom, ako nadácia 11. júla publikovala spoločnú výzvu s Veliteľstvom posádky Bratislava o pomoc pri liečení desiatnika Ondreja Kováča, ukázalo sa, že v rezorte obrany nie sme ľahostajní. „Už o pár dní bolo na účte vyše päťtisíc eur a dnes viac ako dvadsaťtisíc,“ konštatoval v polovici novembra pplk.

v z. Milan Gajdoš. Cieľom zbierky pôvodne bolo preplatenie počiatočnej neurorehabilitačnej liečby v špičkovom súkromnom zariadení v Piešťanoch v sume 6 199,80 eura. Desiatnik Kováč sprevádzaný manželkou na ňu nastúpil v novembri, kde ich navštívil aj veliteľ bratislavskej posádky plk. Slavomír Milde a Ondrejovi kolegovia. „Som veľmi vďačná. Viem, že výdavky súvisiace s liečením sa budú ťahať veľmi dlho, ale radi by sme sa podelili. Aspoň časť z vyzbieraných peňazí by som chcela venovať rotnému Jozefovi Chrenšťovi, ktorého družka upadla túto jar pri pôrode do bdelej kómy,“ vraví pani Kováčová.

Podobných prípadov môže pribúdať. Vie to aj Milan Gajdoš: „Za ostatných päť rokov sme sa snažili pomáhať jednotlivo. Ukazuje sa však, že musíme zlepšiť systém, aby sme si dokázali vytvoriť rezervu.“ Preto majú ambíciu otvoriť na každom útvara účet programu SOS, do ktorého by si jeho príslušníci zbierali financie priebežne, hoci len s dobrovoľným jedneurovým príspevkom mesačne. „Celých sto percent takto vyzbieraných prostriedkov by išlo v prípade potreby na pomoc kolegom aj v takých situáciách, v akej sa ocitla rodina Kováčovcov,“ avizuje.

„Veľmi nám pomohlo, že sme nezostali sami. Ondrovi kolegovia boli aj u nás doma, občas zatelefonojú. No a to, ako nám cez zbierku pomohli ostatní príslušníci rezortu obrany, je úžasné. Zo srdca ďakujem,“ zdôrazňuje pani Denisa. „Na Vianoce k nám vždy prišla babka aj prababka, každý sa tešil. Ale nebojte sa, žijeme, pekné budú aj tieto sviatky,“ predpovedá so silou v hlase. No v jej slovách cítiť slzu, keď si spomenie, ako jej deti hovorili o svojom liste Ježiškovi: „Nechcú nič. Len nejakú záračnú pilulku pre ocina, aby sa s nimi opäť mohol hrať.“ A čo pod stromček dostane Ondrej? „Určite nákladiak na diaľkové ovládanie. On nebol iba zručný mechanik, ale kedysi chodieval s modelmi áut na diaľkové ovládanie aj na súťaž. To auto ho bude ešte viac motivovať cvičiť. Veď pozrite – už začína hýbať rukou,“ povedala pani Denisa – a desiatnik Ondrej Kováč naozaj trošičku pootočil predlaktím.

Text: Pavol Vitko
Foto: Ivan Kelement

Silák Martin

Na jesenných majstrovstvách sveta WUAP (World United Amateur Powerlifting Championship) 2018 v Trnave príslušník Základne stacionárnych KIS Trenčín rotmajster Martin Olejár získal zlatú medailu v disciplíne mŕtvy ťah (zdvíhnutie činky zo zeme po pás) vo váhovej kategórii do 140 kg. Zdvíhom 300 kg vytvoril aj nový svetový rekord v rámci svetovej organizácie silového trojboja. Vo váhovej kategórii do 140 kg a vo vekovej kategórii 35 až 39 rokov je to zároveň svetové absolútórium. Martin sa v disciplíne silový trojboj stal vi-

cemajstrom sveta, keď k rekordnému mŕtvu ťahu pridal aj výborné výsledky v drepe (260 kg) a v tlaku na lavičke (170 kg).

„Môj pôvodný šport bola atletika, konkrétne hody vrátane hodu oštepom. K silovým športom som súťažne prešiel až tento rok,“ prekvapil nás 37-ročný výjazdový technik rádioreléových staníc, ktorý oblieka vojenskú uniformu osemnásť rokov. Vysvetlil, že síce posilňuje dve desaťročia, ale na prvé preteky ho prehovoril až tento rok vo februári kamarát a tréner Miloš Šnajder, tiež vynikajúci silový trojbojár. „Boli to Medziná-

rodné majstrovstvá Slovenska v mŕtvom ťahu vo februári v Sečovciach, kde som skončil druhý.“ O mesiac už vyhral majstrovstvá Slovenska v silovom trojboji a do svojho premiérového svetového triumfu získal ešte niekoľko ďalších ocenení. „Budúci rok by som chcel zabojovať na majstrovstvách sveta aj v konkurenčnej federácii silového trojboja, ktoré budú zhodou okolností tiež na Slovensku, ako aj na majstrovstvách Európy v Nemecku,“ plánuje rtm. Martin Olejár.

Text: Pavol Vitko

Víťazne cez prekážky

Katedra telesnej výchovy a športu Akadémie ozbrojených síl generála M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši organizovala 9. novembra Majstrovstvá OS SR v silových disciplínach Army Crossfit. Do súťaže sa zapojilo 25 mužov a sedem žien z 13 útvarov. Trať pretekov mala jedenásť disciplín. Patrili k nim výdrž v podpore ležmo, mŕtvy ťah (30 kg 20-krát), kľuky, nadhod (20 kg 20-krát),

prenášanie bremena (2 × 20 kg), preskoky cez prekážky či prevracanie pneumatiky. Ďalej to bol hod granátom na cieľ vzdialený 30 m a beh so záťažou 15 kg na 300 m. Ženy mali podmienky zaťažovania mierne upravené. O víťazovi rozhodoval čas. „Výsledky čiastočne ovplyvnil hod granátom, pretože za netrafenie cieľa bol trest päť kľukov známych ako angličáky,“ spresnil hlavný rozhodca npor. Roman

Markovič. Víťazstvo si odniesli v kategórii muži aj ženy pretekári z 5. pluku špeciálneho určenia Žilina. Na druhých miestach skončili por. Miroslav Haško z 12. mpr. Nitra a por. Michaela Kinlovičová z práporu CSS Prešov, tretí boli slob. Peter Jakubko z práporu Istar Prešov a voj. Marta Sekeráková z AOS Liptovský Mikuláš. V štafetách zvíťazil prápor Istar Prešov.

Text a foto: Alena Haragová, AOS

HOREZZA[®], a. s.

HOTELOVÉ, REKREAČNO - ZDRAVOTNÍCKE ZARIADENIA

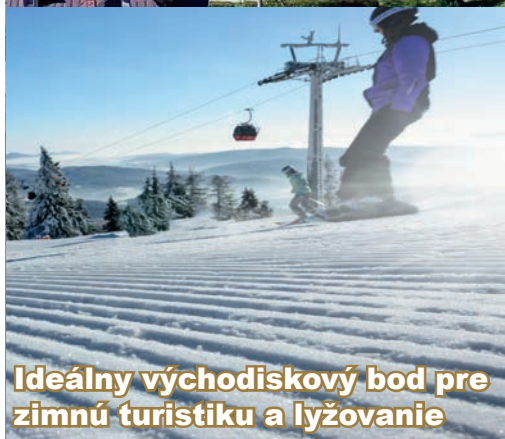
HĽADÁTE IDEÁLNE MIESTO PRE ODDYCH VO VYSOKÝCH TATRÁCH?

GRANIT

HOTEL

TATRANSKÉ ZRUBY

**Ideálny východiskový bod pre
zimnú turistiku a lyžovanie**

Priestranný Lobby Bar

**Odborná starostlivosť
zdravotníckeho personálu**

Moderná GAMEROOM

Útulný detský kútik

**Nová, technicky vybavená
konferenčná miestnosť**

www.granithotels.sk

info@horezza.sk

+421 (0) 2/3210 6000

Verifikátori

Na jeseň si v rámci kontroly podľa Zmluvy o konvenčných
ozbrojených silách v Európe Ukrajinci posvietili na protiletadlovú
raketovú brigádu v Nitre, potom príslušníci Slovenského
verifikačného centra vyrazili na inšpekciu do Arménska.

V Nitre sa posadili na jednu stranu stola traja ukrajinskí plukovníci, podplukovník a major. Na druhú dvaja slovenskí majori, dvaja kapitáni a rotný. Hodnostná prevaha však nič neznamená. Išlo o dva rovnocenné tímy. Rozdiel bol len v tom, že hostia z Ukrajiny prišli na inšpekciu a domáci mali úlohu sprevádzajúcich hostiteľov. Slovenské verifikačné centrum (SVC) zabezpečuje úlohy v oblasti plnenia 14 medzinárodných odzbrojovacích zmlúv, dohôd, dohovorov a ďalších dokumentov. Z nich je päť v plnej a ďalšie dve v čiastočnej kompetencii Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE), teda najväčšej regionálnej bezpečnostnej organizácie pozostávajúcej z 57 účastníckych štátov Európy, Kaukazu, Strednej Ázie a Severnej Ameriky. Vráťane Zmluvy o konvenčných ozbrojených silách v Európe (KOS) či Viedenského dokumentu 2011.

Cieľ určenia neznámy

Po tom, ako major Michal Senko, vedúci slovenského tímu SVC, privítal v miestnosti riadenia protiletadlovej raketovej brigády v Nitre skupinu verifikátorov plukovníka Sergeja Zavaľného, vošiel sem veliteľ brigády plukovník Ladislav Dovhun. „O inšpekcii som sa dozvedel len včera o štvrtjej popoludní, takže času nebolo veľa. V každom prípade sme pripravení,“ povedal stroho. Nebolo to však až také jednoduché. V rozsiahlej základni vrátane dvoch odlúčených priestorov na Koliňanskom vrchu a v Alekšinciach musel nechať napríklad sprístupniť všetky požadované priestory. Znamenalo to o. i. rozpečatenie desiatok brán na objektoch, ktoré majú vstup širší ako dva metre. Náš plukovník zároveň určil tím na odplachtovanie techniky, vybral sprevádzajúcich – a zabezpečil ďalší servis. V tom čase sa pritom zúčastňoval na pl-

není náročných úloh práve prebiehajúceho cvičenia Air Shield. Riadiaci cvičenia brigádný generál Miroslav Lorinc ho v zmysle verifikačných pravidiel, ku ktorým sa Slovensko zaviazalo, musel uvoľniť.

„Pri inšpekcii deklarovaného miesta podľa Zmluvy o KOS vlastne vieme len to, na ktoré slovenské letisko inšpektori zo zahraničia priletia. Cieľ ich záujmu je neznámy. Až hodinu po prilete nám oznámia, ktorý útvar chcú kontrolovať. Na samotnú kontrolu majú 48 hodín,“ vysvetlil major Senko. Dodal, že doprava a servis pre inšpektorov je na domácich.

„Takáto inšpekcia je v období, keď veľím našej brigáde, po prvý raz. Nemáme čo skrývať, poďme na to,“ podotkol plk. Dovhun po tom, ako pre Ukrajin-

cov skončil vstupný brífing. Prezentoval na ňom počty predmetných zbraňových systémov a doplnil aj počty osôb. Ukrajinskí inšpektori údaje porovnali so svojimi tabuľkami. Táto zmluva sa nezaobrá protiletadlovou technikou, tá jej nepodlieha. Týka sa len konvenčnej výzbroje. V prípade Nitry išlo o bojové a obrnené vozidlá.

„Na Slovensku som už tretí raz a zatiaľ som sa u vás nestretol s neústretnosťou alebo s neúprimnou hrou,“ predbežne avizoval plk. Zavaľný, keď sa dve skupiny jeho inšpektorov vrátili po niekoľkých hodinách z terénu na záverečnú poradu. Dôstojník, ktorý slúži v armáde už 28 rokov a pätnásty rok je inšpektorom, napokon skonštatoval, že Slovenská republika plní ustanovenia Zmluvy o KOS v duchu požadovaných pravidiel a bez nedostatkov. Potom s majorom Michalom Senkom podpísali inšpekčnú správu. To ale nemusel byť koniec. Tesne pred podpisom mali Ukrajinci právo vyžiadať si opakovanú inšpekciu a okamžite na 24 hodín vyraziť do ďalšieho útvaru. Tento moment prevapenia však nevyužili.

Kukurica nič nerieši

„Čo keby niekomu napadlo schovať pred inšpektormi zopár obrnených transportérov voľakde do kukurice?“ položili sme zámerne naivnú otázku podplukovníkovi Zsoltovi Pastorekovi, riaditeľovi SVC, ktorý sa len usmeje: „Schovať nejakých desať tankov alebo dvadsať obrnených vozidiel hoci aj do kukurice by nič nevyriešilo. Pokus dlhodobo skrývať takú techniku by stál nemalé finančné prostriedky. Verifikátori majú navyše k dispozícii aj už spomenutú opakovanú inšpekciu. Nehovoriac o tom, že viaceré verifikačné činnosti sa dopĺňajú. Pri podozrení by bola napríklad v hre Zmluva o otvorenom nebi.“

Spomenutá Zmluva o KOS patrí k základným pilierom verifikačného režimu v Európe. Aj Slovensko je v nej viazané početnými limitmi konvenčnej výzbro-

je. Napríklad bojových obrnených vozidiel môžeme mať 683, bojových tankov 478. Korene spomínanej zmluvy siahajú do Paríža roku 1990, keď ju podpísali prezidenti a ministri zahraničných vecí 16 krajín NATO a šiestich krajín bývalej Varšavskej zmluvy. Po jej ratifikácii vstúpila do platnosti 17. júla 1992. „Zmluva má časovo neobmedzenú platnosť a jej cieľom je okrem iného nasto-

Slovensko bude v roku 2019 predsedníckou krajinou Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe, pričom za rezort obrany sa na úlohách nášho členstva v tejto organizácii podieľa najmä Slovenské verifikačné centrum.

lenie bezpečnej a stabilnej rovnováhy konvenčných ozbrojených síl v Európe či vylúčenie schopnosti uskutočniť prekvapivý útok a viesť rozsiahlu útočnú operáciu konvenčnými silami,“ vysvetlil pplk. Pastorek. Samozrejme, od roku 1990 sa veľa zmenilo. „Keďže už sme členskou krajinou NATO, svoju kontrolnú činnosť v rámci Aliancie koordinujeme. Prerodíme si napríklad jednotlivé kvóty inšpekcií, ktoré vyplývajú z jednotlivých zmluvných záväzkov účastníckych štátov.“ Zmenilo sa viac vecí. Od roku 2007 sa na plnení záväzkov Zmluvy o KOS nepodieľa Ruská federácia.

Nie je všeliek, ale...

Aj Ruská federácia však participuje na plnení Zmluvy o otvorenom nebi, ktorú ratifikovalo 36 krajín a ktorá umožňuje zúčastneným krajinám letecké snímkovanie iného členského štátu. Pozorovaný štát o tom dostane informácie len tri dni vopred.

Viedenský dokument 2011, Daytonská mierová dohoda, Dohovor o zákaze kazetovej munície, Ottawský dohovor o úplnom zákaze protipechotných mín – to sú ďalšie z dohôd, v rámci ktorých plní svoje úlohy SVC. S tým súvisí tiež povinnosť výmeny informácií v zmysle medzinárodných dohovorov. Náš tím zabezpečuje aj nepretržitú prevádzku pracovnej stanice OBSE. Ich agenda sa rozširuje, pričom ak sme mali ešte nie tak dávno dvanásť verifikátorov, teraz musia stíhať šiesti. Aj preto nie vždy vyčerpajú všetky pozorovacie či verifikačné kvóty, ktoré sú k dispozícii. „Príprava jazykovo a odborne zdatného inšpektora, ktorý je schopný plnohodnotne pracovať sám v medzinárodnom prostredí, trvá roky,“ povedal pplk. Pastorek.

V centre strednej Európy, ktorá sa od druhej svetovej vojny teší z mieru, sa nám môže zdať, že pozorovacie či verifikačné aktivity sú okrajovou záležitosťou. Situácia na hraniciach Gruzínska a Ruska, medzi Arménskom a Azerbajdžanom, Ukrajinou a Ruskou federáciou či napätia v iných regiónoch však hovoria o inom. „Verifikačná činnosť nie je všeliekom na konflikty, ale jej vyše 25-ročná história potvrdzuje jej nezastupiteľné miesto ako stabilizačného nástroja na prevenciu konfliktov v európskom priestore,“ zdôraznil pplk. Pastorek. Aj preto možno dodať, že o to hodnotnejší je tento nástroj kontroly v období, keď sa niektorí účastníci bezpečnostného dialógu navzájom odďaľujú názormi aj činmi.

Text: Pavol Vitko
Foto: autor a SVC

Vaše starosti... ...na našu hlavu

? Čo robiť, keď sa dron nachádza vo vnútornom perimetri vojenského objektu alebo preletí ponad vojenský objekt?

! S čoraz častejším výskytom lietadiel spôsobilých lietať bez pilota (ďalej len dron) nad objektmi rezortu Ministerstva obrany Slovenskej republiky je nevyhnutné myslieť na možné následky, ktoré hrozia, či už padnutím drona, alebo porušením predpisov platných na území Slovenskej republiky (zákon č. 215/2004 Z. z. o ochrane utajovaných skutočností, zákon č. 143/1998 Z. z. o civilnom letectve, zákon č. 215/1995 Z. z. o geodézii a kartografii a Rozhodnutie Dobrovoľného úradu

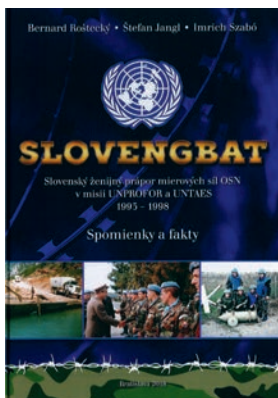
č. 1/2015, ktorým sa určujú podmienky vykonania letu dronom vo vzdušnom priestore Slovenskej republiky).

Čo teda robiť, keď dron pristane vo vašom vojenskom útvere? Veliteľ útvaru alebo ním poverená osoba preverí vierohodnosť a pravdivosť oznámenia a vyžiada si od oznamovateľa všetky údaje, ktoré mu k predmetnej veci môže poskytnúť (meno a priezvisko, bydlisko, kontakt). Vzápätí zabezpečí prítomnosť osoby pre ďalšie potrebné úkony Vojenskej polície a vyrozumie operačného dozorného Vojenskej polície spolu s ďalšími osobami v zmysle interných predpisov. S dronom sa nemani-puluje, aby nedošlo k jeho poškodeniu, a tým aj znehodnote-niu dôkazov potrebných pre priestupkové alebo trestné kona-nie. Nevyhnutné je k dronu nikoho nepúšťať a zabezpečiť jeho stráženie zodpovednou osobou až do príchodu príslušníkov Vojenskej polície. Z dôvodu zamedzenia odletu drona je po-trebné ho prikryť čistým a nepáchnucim predmetom, prípadne zaťažením znemožniť jeho odlet tak, aby sa nepoškodil. V prí-pade spozorovania osoby, ktorá dron ovláda, je potrebné pokú-siť sa zabrániť jej odchodu a vyzvať ju, aby zotrvala na mies-te. Uvedený postup len naznačuje možné spôsoby riešenia za-bezpečenia drona a nevyčerpáva všetky reálne prípady, ktoré môžu nastať.

por. Mgr. Petra Michalovičová,
oddelenie odhaľovania a dokumentovania
trestnej činnosti, Vojenská polícia MOSR

UNPROFOR a UNTAES

Kniha Sloengbat s podtitulom Slovenský ženijný prápor mierových síl OSN v misii UNPROFOR a UNTAES 1993 – 1998, Spomienky a fakty má vedeckú, publicistickú aj memoárovú časť. Je vyjadrením nezabúdania a úcty voči slovenským ženistom, ktorí v 90. rokoch pôsobili na Balkáne. Na jej zostavení sa podieľala naj-mä trojica autorov Bernard Roštecký (podplukovník vo výslužbe, jeden z hovorcov nášho ženijného práporu v UNPROFOR), Štefan Jangl (plukovník v. v., posledný z veliteľov ženijného práporu) a Imrich Szabó (spisovateľ a publicista). K ďalším možno prirátava Imricha Purdeka z Vojenského historického ústavu, autora politicko-historickej analýzy vtedajšej situácie na Balkáne a ďalších. Dobovými fotografiami bohato ilustrované 366-stranové dielo vydalo Občianske združenie UN – Veteran Slovakia v spolupráci s Vojenským historickým ústavom vo vydavateľstve Magnet Press Slovakia.

Maskáčové príbehy

„Filtrovanie špinavej vody cez trávu a piesok by ešte ušlo, ale chlípanie cennej výživnej krvi z veľkej zveri prijímame nedôverčivo, podobne aj návod, ako vyciatať oči väčších zvierat, pretože obsahujú konzumovateľnú, takmer čistú vodu...“

váha hlavný hrdina v realistickej novele Maskáčové príbehy. Kniha, ktorá vyšla tento rok vo vydavateľstve PRO a má 132 strán, sa viaže k povinnej vojenskej službe autora Bohdana Cagáňa v žilinskom 5. pluku špeciálneho určenia. Mená postáv sú síce vymyslené, ale ako uvádza dnes už gymnaziálny profesor z Prievidze, východiskami epizód boli skutočné udalosti. Autor ich podáva presvedčivo a vyhol sa znevažovaniu armády. Tento aspekt si všimol aj náčelník GŠ OS SR genpor. Daniel Zmeko: „Nerád vidím, keď sa po práci vojakov šliape, pretože statočného vojaka zabolí spochybňovanie jeho poslania. Autor Maskáčových príbehov však pretavil históriu do knižnej podoby takým spôsobom, ktorý je neklamným znakom, že naša práca má zmysel aj v očiach verejnosti.“

(pv)

Darujte militárie

Vojenský historický ústav naďalej vyzýva občanov na darovanie militárií do vojenských múzeí v Piešťanoch a vo Svidníku. Vojenské uniformy, historické zbrane, výstroj, zástavy, medaily, vyznamenania alebo rôzne historické listiny aj obrazový či zvukový záznam s vojenskou tematikou môžu obohatiť muzeálne zbierky a prispieť k lepšiemu poznaniu našej histórie.

Máte doma rôzny textový, obrazový alebo zvukový záznam s vojenskou tematikou? Vlastníte vojenské uniformy, historické zbrane, výstroj, zástavy, medaily a vyznamenania alebo iné militárie? Neváhajte a sprístupnite ich budúcim generáciám darovaním do Vojenského historického archívu a Vojenského historického múzea. Takto aj vy môžete prispieť k uchovaniu hmotných pamiatok našej vojenskej histórie, ako aj k objasneniu jej bielych miest. Viac na <http://www.vhu.sk/5082-sk/vyzva-na-darovanie-militarii/>.

Nedostali ste Obranu?

Ozvite sa nám na telefón **0960 31 29 84**
alebo na mail obrana@mod.gov.sk

MILITARY ENGLISH

TRIDENT JUNCTURE 2018

Pripravila: Nadežda Kochmanová • Foto: Lance Cpl. Menelik Collins, U.S. Marine Corps

It was the largest NATO's military exercise since the end of the Cold War – from October 25 to November 7, participants from all 29 NATO member countries plus Finland and Sweden engaged in war games in Norway, the North Atlantic and the Baltic Sea. Trident Juncture 2018 involved around 50,000 participants, including 20,000 land forces, 24,000 navy personnel, 3,500 air personnel, 1,000 logistics specialists, and 1,300 personnel from various NATO commands. A number of different platforms were used including 250 aircraft, 65 ships and 10,000 military vehicles.

The goal of the exercise was to test NATO's abilities to defend itself, **deter** potential adversaries, and work **cohesively**, thus confirming NATO's commitment to Article 5 on „collective defense,” which dictates that an attack on one member is an attack on all members.

During the NATO summit in Wales in 2014, the alliance decided to conduct several high-profile military exercises in the coming years. Exercise Trident Juncture was one of these exercises, and the first edition was held in Portugal and Spain in 2015.

Trident Juncture 2018 **envisaged** an armed **amphibious** attack against Norway, a scenario that does not seem unreal when one takes into account the number of Russian exercises aimed at Norway in the recent months – such as incidents in which Russian aircraft flew offensive attack profiles against Norwegian military and intelligence facilities as well as against NATO naval vessels participating in a NATO exercise in the Norwegian Sea. The script called for the land battle to take place in the area south of Trondheim, with sea activity along the Norwegian Coast, the North Sea and limited areas in The Baltic Sea and Skagerrak, while air „battles” were **confined** to the airspace over Norway, Sweden and Finland.

The exercise has successfully tested NATO's ability to train and operate together in the northern parts of the NATO area, in cold weather and difficult

terrain. For Norway, a nation that takes its defense seriously, the exercise served as a clear signal to the **outer world** that the country could not be expected to **buckle** under the outside bullying no matter where it comes from. It also sent a clear message that Norway is capable to receive and handle large amounts of troops, materiel and military equipment, and support the military in hosting the allied troops during the exercise.

According to the Norwegian Armed Forces, NATO and the Norwegian defense sector had signed contracts with Norwegian businesses at 1.5 billion Norwegian kroner total. This included the establishment of 35,000 beds, 1.8 million meals served, 4.6 million bottles of water and 660,000 kilograms of **laundry** throughout the exercise.

QUESTIONS:

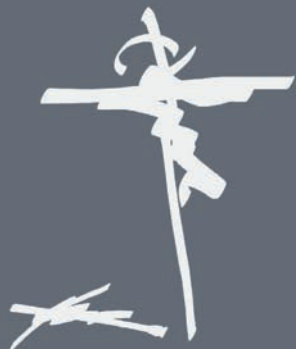
1. Čo bolo podľa scenára hlavným dôvodom aplikovania článku 5 a reakcie jednotiek NATO?
2. Aké poradové číslo by malo cvičenie Trident Juncture 2018?
3. Vymenujte tri benefity, ktoré z tohto cvičenia získalo Nórsko.

GLOSSARY

- **deter** /diˈtɜːr/ – odstrašiť; • **cohesively** /koʊˈhiːsɪvli/ – súdržne; • **envisaged** /enˈvɪzɪdʒd/ – predpokladal; • **amphibious** /æmˈfɪbiəs/ – obojživelný; • **confined** /kənˈfaɪnd/ – vymedzený; • **outer world** /ˈaʊtər wɜːrld/ – vonkajší svet; • **to buckle** /ˈbʌkəl/ – pokľaknúť; • **laundry** /ˈlɔːndri/ – bielizeň.

kpt. ThDr.
Slavko Ganaj, PhD.,
štábný kaplán,
dopravné kridlo Kuchyňa

Duchovné slovo

Sviatky pobádajú k láske

Na Slovensku sa rozprúdila debata o slávení sviatkov, o ich kategorizácii do skupín na štátne sviatky (spojené s odpočinkom), ba aj o zatváraní nákupných centier... Prítom nám môže uniknúť ich podstata. Sú časom na zastavenie a zamyslenie nad životom, ktorý nie je len o práci, o získavaní peňazí za prácu a rozmyšľaní, na čo ich minúť (nakupovanie).

Práve sviatky, čas pracovného pokoja a stíšenia, môžu človeku poslúžiť, aby „zatiahol na hĺbnu“ svojho života a začal rozmyšľať v širších kategóriách ako len konzumu. Život predsa nie je iba o jedení a pití a neustálom pracovnom vypätí... To nás majú naučiť sviatky, ktoré nás pozývajú k širším rozmerom našej ľudskosti. Mať čas pre iného je čas plnosti prežívania ľudskosti. Hĺbka ľudskosti sa prejavuje nie iba v láske voči sebe, ale aj voči druhému človeku. Sami sme konfrontovaní dennodenne intervenciami druhých voči našej osobe, keď prijímame rozličné „služby“ od druhých, lebo sami ich nedokážeme urobiť. Preto múdrosťou života je začať byť vďačný za všetko druhým, ktorí vychádzajú svojou službou práce voči mne a ostatným zo svojej komfortnej zóny súkromia a prácou prispievajú k spoločnému dobru. Váží si prácu druhých, vyjadriť každému vďaka za všetky prejavy služby a pomoci ostatným. Takto si uvedomujeme, že potrebujeme službu práce človeka, ale dôležitý je samotný človek.

Človek je viac ako tovar, práca či jedlo. Všetci tvoríme čosi ako ľudskú rodinu. Vzájomne sme „prepletení“ závislosťou jeden od druhého. Preto v čase sviatočného pokoja máme akosi viac príležitostí prežívať hodnotu života každého človeka. Je to ponuka uvedomiť si dôležitosť budovania vzájomných vzťahov medzi sebou, čo má moc naplňovať naše srdcia a nie iba naše špajze... Stále viac sme konfrontovaní s prípadmi ľudského zlyhania nie iba z materiálneho nedostatku, ale z nedostatku lásky – ľudského nezáujmu o človeka... Želám vám, aby sviatky sv. Mikuláša i Vianoc boli pre nás všetkých časom vzájomného obdarovania, nie iba hmotnými darmi, ale aby sa stali časom obdarovania tým najväčším darom – darom seba druhému.

10 vecí, ktoré by ste mali vedieť o chrípke

Chrípka je vysoko nákazlivé a rýchlo sa šíriace infekčné ochorenie dýchacích ciest. Patrí medzi najčastejšie ľudské infekčné ochorenia. Nákaza sa prenáša kvapôčkovou infekciou. V niektorých prípadoch môže mať chrípka vážny priebeh s komplikáciami.

1. Chrípka nie je banálne ochorenie

Vírus chrípky naruší a oslabí sliznicu dýchacích ciest, čo uľahčuje jej bakteriálnu infekciu, takže súčasne s vírusovou infekciou, alebo v nadväznosti na ňu, vznikajú aj bakteriálne zápaly ucha, prínosových a čelových dutín, nosa, priedušiek a zápal pľúc. Vo vysokom riziku vzniku závažných komplikácií chrípky sú staršie osoby, ľudia s chronickými ochoreniami (srdcovo-cievne, pľúcne, metabolické), osoby s oslabenou imunitou, tehotné ženy a malé deti. Komplikácie často vyžadujú hospitalizáciu v nemocnici a u vysoko rizikových osôb môžu spôsobiť až ohrozenie života.

2. Ako sa šíri

Prameňom pôvodcu chrípky je chorý človek v akútnom štádiu ochorenia. Chrípka sa rýchlo šíri vzduchom (kvapôčkovou infekciou) a infekčným aerosólom vznikajúcim pri kašli a kýchaní. Zriedkavo dochádza k prenosu aj nepriamo – predmetmi a rukami kontaminovanými výlučkami horných dýchacích ciest alebo spojovky. Vstupnou bránou sú horné dýchacie cesty a spojovky.

Obdobie nákazlivosti, teda obdobie, keď sa od chorého na chrípku môžu nakaziť ľudia v jeho okolí, je 3 až 5 dní od vzniku príznakov u dospelých a do 7 dní u malých detí. Najvyššia nákazlivosť je na začiatku ochorenia.

3. Vírus je premenlivý

Pôvodcom ochorenia na chrípku je vírus chrípky. Rozlišujú sa tri typy vírusov chrípky označované A, B, C. Kým vírusy chrípky typu B a C vyvolávajú infekcie len u človeka, vírusy chrípky A boli izolované aj z rôznych zvierat, najmä vtákov, prasiat a koní.

Vírus chrípky, najmä typu A, ktorý má niekoľko typov a subtypov, sa vyznačuje veľkou premenlivosťou. Vírus chrípky B je oveľa stabilnejší. Cirkulácia vírusov chrípky sa sleduje v celom svete počas celého roka a podľa toho Svetová zdravotnícka organizácia určuje, ktoré vírusy budú v očkovacích látkach v nasledujúcej chrípkovej sezóne obsiahnuté.

4. Ako sa diagnostikuje

Je náročné rozlíšiť chrípku od iných respiračných infekcií. Počas epidémie 60 – 70 % pacientov s jasnými príznakmi chrípky podobného ochorenia má chrípku, zvyšok môže trpieť na inú vírusovú infekciu. Potvrdiť vírus chrípky umožňujú laboratórne testy z výterov hrdla alebo nosa. Taktiež je možné dokázať vzostup protilátok v krvi.

5. Nie je prechladnutie

Chrípka má náhly nástup príznakov z plného zdravia, je sprevádzaná vysokou teplotou (38 °C). Typickým úvodným príznakom je bolesť kĺbov, silná bolesť hlavy – často za očami, bolesť svalov. Prejavuje sa suchým a dráždivým kašľom, často sa objaví zimnica a triaška, po 48 hodinách sa môže prejavovať náchla a bolesť hrdla. Pokiaľ nevzniknú komplikácie, príznaky po 3 – 5 dňoch odznejú; únava a slabosť môžu pretrvávať dlhšie. K úplnému uzdraveniu obvykle dôjde do dvoch až štyroch týždňov od prvých príznakov.

6. Treba ju vyležať

Liečba chrípky je v kompetencii klinických lekárov. Ochorenie by sa nikdy nemalo prechodiť, treba ho vyležať. Liečba chrípky spočíva v zmiernení príznakov podávaním liekov na zníženie telesnej teploty, proti kašľu, bolesti hlavy, proti zápalu dýchacích ciest. Ide o vírusové ochorenie, preto sa nelieči antibiotikami. Antibiotiká sa pri nekomplikovanom priebehu bežne nepoužívajú, pretože na vírus chrípky neúčinkujú. Dôležitý je zvýšený príjem tekutín, vitamínov a pokoj na lôžku. Únavu a malátnosť však možno pociťovať ešte niekoľko dní či týždňov po ústupe chrípky.

Z hľadiska ďalšieho šírenia infekcie je veľmi dôležité, aby choré osoby obmedzili na najnižšiu mieru kontakt s ostatnými ľuďmi počas trvania príznakov ochorenia, aj keď sú tieto príznaky ľahké.

7. Viackrát za sezónu

Príčinou je premenlivosť vírusu chrípky a existencia viacerých typov chrípkových vírusov. Preto sa nedá vylúčiť, že chrípku sa možno nakaziť viackrát za sezónu, keďže medzi ľuďmi počas sezóny cirkulujú viaceré typy vírusov chrípky a imunita voči jednému vírusu nemusí chrániť pred druhým. Preto sa nová chrípková vakcína pripravuje na každú sezónu, jej zloženie je navrhnuté odborníkmi Svetovej zdravotníckej organizácie. Prvý nárast chrípkových ochorení sa očakáva v decembri.

8. Vírus prežije

Vírus chrípky prežije na odeve, papieri, vreckovkách 8 až 12 hodín. Na hladkých (neporéznych) povrchoch je to dokonca 24 až 48 hodín. Preto je umývanie rúk jednou zo základných foriem prevencie.

9. Nezastaví ju ani mráz

Vírusy chrípky dobre prežívajú v mrazivom zimnom počasí. Ide o kvapôčkovú infekciu prenášanú kontaminovaným vzduchom. V suchom vzduchu kvapôčky majú tendenciu rozšľachovať sa na menšie. Tým zostávajú vo vzduchu dlhšie. Okrem toho sa v zime sťahujú cievy na sliznici dýchacích ciest, čo prispieva k ľahšiemu prieniku vírusov do organizmu.

10. Kedy hovoríme o epidémii

O epidémii hovoríme, ak ide o nahromadenie viacerých alebo mnohých ochorení vyvolaných v pomerne krátkom čase na ohraničenom mieste tým istým pôvodcom nákazy. Chrípka má tendenciu prerásť do epidémie zväčša na prelome januára a februára.

Text: Úrad verejného zdravotníctva SR

Miesto pre psychológa

mjr. Mgr. Oľga
Jančová Koháryová,
hlavná
psychologička OS SR

Darček nielen na Vianoce

Opäť prežívame jedno z najkrajších sviatočných období v roku i v živote. Zažívame čas vianočnej atmosféry, lásky, porozumenia, darčiek a želaní. Iné túžby majú deti, po inom túžia tí najstarší. Mladosť a starobu krásne vystihol Karel Čapek: „Mladá generácia má pocit, že s ňou prichádza lepší svet. Stará garda má pocit, že s ňou ten lepší svet odchádza.“

Starobu pochopí ten, kto ju sám prežije. Jej hranicu posúvame o toľko, o koľko sa k nej približujeme. Jeseň života, ako sa poeticky staroba nazýva, je obdobie, ktoré pre mnohých starých ľudí veľmi poetické nie je. Pri pohľade na väčšinu z nich, „tak stratených a osamotených v čase a v priestore dnešnej doby“, len ťažko hľadám v starnutí krásu a poéziu. A práve pre ťažkosť súčasnej doby obdivujem odvahu a trpezlivosť všetkých seniorov, ktorí vedia starnúť s odvahou, s pokorou a noblesou. Veteránov, ktorí vo finále vlastnej histórie zbierajú odvalu na najťažšom bojovom poli, snažia sa nájsť a vidieť zmysel v každodennosti a realite dobiehajúceho života. Trpezlivosť je ďalšou z predností staroby, schopnosť znášať psychické i fyzické obmedzenia či pribúdajúce choroby a v mnohých prípadoch ubúdajúcu pozornosť rodiny a spoločnosti. Trpezlivo čakať na záujem, na slovo, na lásku a na blízkosť.

Posúvame letný a zimný čas, rozhodujeme sa, ktorý z nich by bol pre nás najlepší. Úplne postačí, keď si ho nájdeme, obyčajný čas bez akejkoľvek kategórie a výhody. Nájdeme si ho pre tých, ktorí nám ho toľko v minulosti obetovali. Kúpeľný pobyt, teplé papuče, tlakomer alebo vitamíny dostáva pod stromček asi väčšina starších ľudí. Darujme im na Vianoce ešte navyše darček, ktorý morálnou hodnotou žiadny iný neprekoná, darujme im spoločný čas vianočný. Ani letný, ani zimný, len ľudský, v ktorom im dáme pociťiť, akí dôležití a nenahraditeľní sú v našom živote.

Pripravenosť ČSLA na podporu režimu v roku 1989

Organizovanie mimoriadnych bezpečnostných opatrení z roku 1971, modifikovaných v roku 1982, sa v roku 1988 ocitlo na križovatke.

Zintenzívnenie zasadnutí operačných štábov Federálneho ministerstva vnútra bezprostredne súviselo s výraznou aktivizáciou opozície. Nespokojnosť stále väčšej časti verejnosti rástla a prejavovala sa najmä počas symbolických výročí, ktoré režim neoslavoval. Šlo o výročia seba-upálenia Jana Palacha (január 1969), potupnej invázie vojsk Spojených ozbrojených síl Varšavskej zmluvy (august 1968) a vzniku Československej republiky (október 1918).

Od roku 1987 boli mimoriadne bezpečnostné opatrenia z ideologicko-historických príčin vyhlásené v desiatich a z aktuálno-politických v šiestich prípadoch. ČSLA však počas nich priamo nezasahovala, generálny štáb sa sústredil na zvýšenú ochranu vojenských objektov, techniky i zaistenie akcieschopnosti prostriedkov vyčleňovaných ZNB. Situácia sa vyhrotila počas potlačovania nepokojov v Prahe pri príležitosti 20. výročia úmrtia Palacha. Bol vyhlásený 4. stupeň MBO, historicky najvyšší. Vzhľadom na postupný nárast napätia štátna moc potom venovala najväčšiu pozornosť výročiu invázie. Velenie ČSLA aktualizovalo 17. augusta 1989 Metodiku činnosti pri vyčleňovaní síl a prostriedkov ČSLA k zabezpečovaniu pokoja a poriadku na území ČSSR. Napriek tomu, že FMV vyhlásilo „len“ 3. stupeň MBO, nariadení náčelník GŠ genplk. Miroslav Vacek pripraviť iba pre Prahu 2 300 vojakov s určením na výkon služby v zmiešaných poriadkových hliadkach a jednotkách, vyčlenená bola tiež vojenská technika a do zálohy zosilnený tankový pluk (1 600 vojakov s technikou).

November 1989 zastihol ČSLA organizácie i technicky pripravenú na zvládanie protispoločenských vystúpení v rámci akcie Zásah. Vyčlenených bolo 790 vojakov z povolania, 13 720 „základákov“, 756 nákladných vozidiel, 131 obrnených transportérov a 155 tankov, z toho na Slovensku cca 20 percent. V prípade transportérov a tankov bolo 30, resp. 60 percent, vyhradených pre Prahu. Napriek tomu, že sa pri pacifikácii študent-

skej demonštrácie zo 17. novembra nepočítalo s použitím prostriedkov ČSLA, niektorí velitelia vševojskových divízií z vlastnej iniciatívy realizovali previerky bojovej pripravenosti vyčlenených síl a prostriedkov. Zaktivizoval sa tiež politický aparát, ktorý vyvíjal ideologický tlak na podporu existujúceho mocenského systému a jeho vedenia, vydával stanoviská odsudzujúce tzv. protisocialistické akcie a obhajujúce nevyhnutnosť zásahu poriadkových síl.

Na zasadnutí Kolégia MNO 21. novembra vyjadril minister obrany Václavík so súhlasom všetkých členov podporu režimu a deklaroval pripravenosť ČSLA zasiahnuť. Na ochranu živého vysielania rozhlasu a TV rozhodol v rámci akcie Vl na zabezpečiť výber ľudí na obsluhu televíznej a rozhlasovej techniky v prípade, ak ich personál odmietne vysielateľ vyhlásenia stranického a štátneho vedenia. Na zhromaždení vedúcich armádnych funkcionárov dva dni nato sa prehlbila koordinácia velenia a zjednotené postoj k prehlbujúcej sa kríze. Vzápätí nariadil vykonanie previerok vyčlenených síl a prostriedkov do 16. hodiny 24. novembra a náčelník GŠ určil na jeho pokyn skupinu riadenia MBO s pohotovosťou od 8. hodiny nasledujúceho dňa. Uvedené opatrenia sa začali realizovať v predvečer mimoriadneho pléna ÚV KSČ, ktorému sa pripravená ČSLA fakticky dávala plne k dispozícii. Len totálna paralýza ÚV riešiť vzniknutú situáciu, resp. nečinnosť zložiek ZNB a ľudových milícií (podľa niektorých špekulácií cielená, za ktorou sa mala skrývať snaha úzkej skupiny „vyvolených“ z radov ŠtB inscenovať zamatovú revolúciu k vlastnému prospechu), odradili vtedajšie velenie od jej využitia ako nátlakového prostriedku, ktorým by bolo možné prebiehajúce udalosti zvrátiť. Dňa 28. novembra boli MBO znížené na 1. stupeň, krátko na to bol zrušený. V priebehu decembra 1989 vláda Mariána Čalfu platnosť Centrálného plánu MBO zrušila.

Text: Mgr. Alex Maskalík, PhD.
Vojenský historický ústav Bratislava

Manifestácia Bratislavčanov na Námestí SNP 24. novembra 1989

Milán Václavík (1928 – 2007)

Dôstojník z povolania od roku 1951, absolvent Vojenskej akadémie M. V. Frunzeho a v roku 1969 i Vojenskej akadémie GŠ K. J. Vorosilova v Moskve. Postupne veliteľ 2. motostreleckej divízie a náčelník štábu – 1. zástupca veliteľa 1. armády (genmjr. 1971). Od roku 1972 zástupca veliteľa, resp. v rokoch 1973 – 1983 náčelník štábu – 1. zástupca veliteľa Západného vojenského okruhu (genpor. 1975). Potom krátko 1. zástupca náčelníka GŠ a po nečakanej smrti gen. M. Dzúra od januára 1985 až do decembra 1989 ako ďalší Slovák minister národnej obrany (genplk. 1985, arm. gen. 1986). Do zálohy preradený koncom marca 1990. V novembri 1989 podporil komunistické vedenie a inicioval použitie ozbrojených síl.

Postrach tankov

Nemecká protitanková zbraň Raketenpanzerbüchse 43 (skrátene RPzB)

je raketová zbraň, ktorá používala protitankové strelivo kalibru 88 mm.

Vyvinutá bola v priebehu druhej svetovej vojny.

Jej vývoj nadväzoval na jednoduchú ručnú protitankovú zbraň – Panzerfaust (30M klein, 30M, 60M), zavedenú do výzbroje nemeckej armády v roku 1942. Stala sa obávanou protitankovou zbraňou. Jej náboj dokázal na vzdialenosť 30 metrov preraziť až 150 mm silný pancier. Zbraň mala dva podstatné nedostatky.

Pokračovateľ Panzerfaustu

Prvým bol jej pomerne malý dostrel (účinný 30 – 60 metrov). Druhým, že išlo o zbraň na jedno použitie. Začiatkom roka 1943 nemecká armáda ukoristila v Tunisku niekoľko amerických ručných protitankových zbraní Bazooka, ktoré sa stali predlohou pre Raketenpanzerbüchse. Prvým modelom, ktorý bol zavedený do výzbroje v polovici roka 1943, bol Raketenpanzerbüchse 43.

Hlavným konštrukčným prvkom tejto zbrane bola 164 cm dlhá kovová rúra – odpaľovacia trubica s vnútorným priemerom 88 mm, do ktorej bol inštalovaný spúšťový mechanizmus so spôsobom odpaľovania využívajúcim elektrické impulzy. Hmotnosť celej zbrane predstavovala 9,25 kg. Na streľbu

sa používal raketový protitankový náboj kalibru 88 mm so špeciálne tvarovanou nábojovou hlavicou, zakončenou stabilizačnými letkami, pod skráteným označením RKpB Gr. 4322. Hmotnosť celého náboja dosahovala 3,3 kg, pričom hmotnosť samotnej náložke činila 0,6 kg. Po vystrelení dosahoval náboj úšťovú rýchlosť 105 km/h.

Piecka

Zbraň dosahovala vysokú priereznosť panciera (až 180 mm) na pomerne veľkú vzdialenosť (až 150 metrov). Obsluhu tvorili dvojčlenné družstvá – strelec a nabíjač. Odpaľovacia trubica vydržala vyše 200 výstrelů. Vojaci si ju však veľmi neoblúbili. Jej hlavnou nevýhodou bolo, že pri výstrele vyvíjala silný plameň, sprevádzaný hustým čiernym dymom so splodinami, ktorý nebezpečne ohrozoval jej obsluhu a zároveň rýchlo prezrádzal pozíciu. Práve pre hustý čierny dym dostala zbraň medzi vojakmi prezývku Ofenrohr – piecka. Strelci museli byť chránení ohňovzdornou pláštenkou a plynovou maskou. Tým sa však výrazne zhoršila ich pohyblivosť a schopnosť účinne zamerať cieľ. Navyše pre dym bolo veľmi obmedzujúce použitie zbrane v zastavaných územiach. Preto už v novembri 1943 zbraň modifikovali pridaním vypuklého ochranného štítu, ktorý účinne chránil obsluhu zbrane pred plameňom a dymom. Strelec už nemusel nosiť ohňovzdornú pláštenku a plynovú masku. Zbraň dostala označenie Raketenpanzerbüchse 54. Hmotnosť modifikovanej zbrane vzrástla síce na 11 kg, no bolo pre ňu vyvinuté nové strelivo pod označením RKpB Gr. 4992 so zvýšeným obsahom náložke. Tým sa zvýšila priereznosť panciera (až na 230 mm) na ešte väčšiu vzdialenosť (až 180 metrov).

Pôvodne malo byť vyrobených 382 000 kusov Raketenpanzerbüchse 54, ale najmä pre spojenecké nálety sa produkcia zastavila v júli 1944 na čísle 289 151 kusov. Vtedy bol už ukončený vývoj tretieho modelu tejto zbrane pod označením Raketenpanzerbüchse 54/1. Vojakom prekážala pri presunoch a manévrovaní dĺžka zbrane a jej vysoká hmotnosť. Preto bola odpaľovacia trubica skrátená na 135 cm a celková hmotnosť zbrane aj s ochranným štítom sa znížila na 9,5 kg. Bonusom boli zdokonalené mieridlá. Nový model bol do výzbroje nemeckej armády zavedený v decembri 1944. Do konca vojny bolo napokon dodaných 25 750 kusov. Celkovo tak bolo všetkých verzií zbrane vyrobených približne 315-tisíc kusov. Aj napriek niektorým nedostatkom bola zbraň považovaná za veľmi účinnú. Už pri prvom, dobre mierenom výstrele sa strelcovi podarilo zničiť nepriateľský tank. Na bojisku si preto vyslúžila prezývku Panzerschreck – postrach tankov.

Aj pre Fínov

Zaujímavosťou je, že Nemci vyvíjali taktiež protiletadlovú verziu Raketenpanzerbüchse pod označením Fliegerschreck. Jej odpaľovacia trubica bola dlhá 174 cm. Vyrobených bolo 500 kusov v skúšobnej sérii. Do bojov už nezasiahli. Nemci vyvíjali aj zbraň kalibru 105 mm, z dôvodu veľkej hmotnosti (18 kg) bola nakoniec odmietnutá.

Okrem Nemecka využívali Raketenpanzerbüchse v priebehu druhej svetovej vojny v menšej miere aj jeho spojenci. Najmä Fínsko, kde zbraň dostala pomenovanie Panssarinkauhu a po vojne bola na jej základe vyvinutá nová fínska zbraň (55 S), ale aj Maďarsko, Taliansko a Rumunsko.

Text: Mgr. Peter Holík

Vojenský historický ústav – Mo VHM Svidník

Foto: Digitalizácia VHM

Takticko-technické údaje

Kaliber: 88 mm

Náboj (strelivo): RKpB Gr. 4322

Dĺžka: 1 640 mm

Hmotnosť: 9,25 kg

Hmotnosť náboja (streliva): 3,3 kg

Hmotnosť náložke náboja (streliva): 0,6 kg

Úšťová rýchlosť strely: 105 km/h

Účinný dostrel: 150 metrov

Priereznosť panciera: 180 mm

Informácie o expozíciách Vojenského historického múzea, otváracích hodinách a vstupnom nájdete na webovej stránke www.vhu.sk.

Nemecká protitanková zbraň
Raketenpanzerbüchse 43
zo zbierok Vojenského
historického ústavu
– múzejného oddelenia
Vojenského historického
múzea Svidník

